

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Osallisuuden vahvistaminen varhaiskasvatuksessa Aistimattoa hyödyntämällä

Mirka Sassi

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Osallisuuden vahvistaminen
varhaiskasvatuksessa Aistimattoa hyödyntämällä**

Mirka Sassi
Sosionomi
Opinnäytetyö
Kesäkuu, 2018

Osallisuuden vahvistaminen varhaiskasvatuksessa Aistimattoa hyödyntämällä

Vuosi 2018

Sivumäärä 39

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää työväline nimeltä Aistimatto, jonka avulla yksi- ja kaksivuotiaat lapset pääsisivät paremmin osallisiksi päiväkodin vuoden 2018 teemaan. Tavoitteena oli valmistaa työväline lasten ikä- ja kehitystasolle sopivaksi. Työvälineen tuli olla lapsille mielekäs ja heitä inspiroiva oppimista edistävä työväline. Lisäksi työvälineen tavoitteena oli olla myös käyttäjälleen helppokäyttöinen sekä vähän alkuvalmisteluja vaativa. Opinnäytetyö toteutettiin eräälle Uudellamaalla sijaitsevalle vuoropäiväkodille.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisen kehittämistyön menetelmin. Opinnäytetyön tietoperustassa perehdyttiin osallisuuteen, aisteihin, varhaiskasvatuksen kuvataiteelliseen toimintaan, monikulttuurisuuteen ja Aistiseikkailu-sarjaan. Teoriaosuudessa syvennyttiin aistien toimintaan sekä aistien harjaanuttamiseen varhaisessa iässä. Aistien käyttäminen kuuluu vahvasti kuvataiteelliseen toimintaan ja teoriassa käytiin läpi sitä alle kolmevuotiaiden näkökulmasta. Opinnäytetyön kohteena olevan päiväkodin teemana oli Aistiseikkailu maailman ympäri tutustuen uusiin maihin ja kulttuureihin, tämän vuoksi avasin teoriassa monikulttuurisuuden käsitettä sekä monikulttuurisuuskasvatusta. Toimeksiantajan teema Aistiseikkailu maailman ympäri pohjautui Aistiseikkailu-sarjaan, joten avasin teoriassa myös kyseisen kirjasarjan sisältöä.

Opinnäytetyö jakautui kahteen osa-alueeseen: kehitettävään työhön kuului Aistimaton eli työvälineen suunnittelu sekä valmistaminen ja toiminnalliseen osaan sisältyi Aistimaton toimintahetkien suunnittelu sekä toteutus. Toiminnalliseen osuuteen kuuluvat toimintaosuudet pidettiin kehittämistyön arviointia varten. Päiväkodin työntekijät toimivat arvioitsijoina ja työvälineenä siihen käytettiin kyselylomaketta. Yhtenä menetelmänä toimi myös tekijän oma havainnointi.

Opinnäytetyön arvioinnin perusteella Aistimatto oli sopiva yksi- ja kaksivuotiaiden ikä- ja kehitystasolle sovellettuna versiona. Lapset vaikuttivat pitävän toimintahetkestä ja joitain oppi- seen liittyviä viitteitä oli myös havaittavissa. Käyttäjälleen Aistimatto oli vaivaton työväline, mutta alkuvalmisteluista se ei täysin vapauttanut käyttäjäänsä. Aistimattoa on hyödynnetty myös muissa päiväkodin toiminnoissa ja se jatkaa Aistiseikkailun työvälineenä vuoden loppuun saakka. Toiminnassa mukana ollut Aistimatto oli prototyyppi ja sen yksityiskohdissa on opinnäytetyön arvioinnin perusteella vielä kehitettävää.

Asiasanat: Aistit, kuvataiteellinen toiminta, monikulttuurisuus, Aistiseikkailu

Mirka Sassi Mirka Sassi

Enforcing participation in early child education using Aistimatto (the Sensory Mat)

2018

Pages

39

The purpose of this thesis was to develop a tool called Aistimatto (Sensory Mat) to enable children between the ages one to two to participate more in the commissioning day care center's theme of Aistiseikkailu (a Sensory Adventure). In addition the goal was to develop the tool to be suitable for the target age range making it meaningful and inspirational to the children as well as supporting learning. In addition, the tool needed to be user-friendly and require little preparation. The thesis was implemented in a day care center operating in the Uusimaa region.

This functional thesis practically explored the senses, participation, visual arts in early education, multiculturalism and the Sensory Adventure book series. The theoretical section consisted of exploring sensory activity and enhancing the senses at an early age. The use of senses is essential in visual arts activities and in the theory this was focused on children under the age of three. The aim of the theme, a Sensory Adventure, was that the tool helped the children experience travelling around the world exploring new countries and cultures; therefore, the theoretical section also consists of multiculturalism. The thesis was divided into two sections: the development of the Sensory Mat and the implementation of the sessions using the Mat. The functional implementation was conducted to assist in the evaluation of the Mat. Evaluation of the session and tool were based on a questionnaire given to employees who acted as assistants in the sessions. In addition, evaluation was based on the author's observations.

Based on the thesis, it was found that an adapted version Sensory Mat was suitable for the development of children aged between one and two. The children seemed to enjoy the functional portions and some indications of learning could also be detected. The Sensory Mat proved to be an effortless tool, however in earlier sessions it did not totally support the user. The Sensory Mat has also been utilized in other functions of the day care center and it will continue as a tool of the Aistiseikkailu until the end of the year. The Aistimatto that was involved in the action was a prototype and its details could use further development.

Keywords: Senses, participation, visual arts, multiculturalism, aistiseikkailu (a Sensory Adventure)

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Yhteistyönkuvaus.....	7
1.2	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja menetelmät	7
2	Teoreettinen viitekehys	9
2.1	Osallisuus	9
2.2	Aistit ja niiden toiminta	11
2.3	Aistien merkitys päiväkodissa.....	12
2.4	Monikulttuurisuus	14
2.5	Aistiseikkailusarja.....	15
3	Toiminnallisen osuuden kuvaus	16
3.1	Tuotteen esittely.....	16
3.2	Tuotteen toiminnallisuus	17
4	Toimintakertojen kuvaus.....	18
4.1	Teemojen esittely	18
4.2	Ensimmäinen kerta	19
4.3	Toinen kerta	20
4.4	Kolmas kerta.....	21
4.5	Neljäs kerta	22
4.6	Viides kerta	23
4.7	Kuudes kerta.....	24
5	Arviointi	25
5.1	Toiminta osuuden arviointi.....	26
5.1.1	Oma arvio toimintahetkistä	27
5.1.2	Ulkopuolinen arviointi.....	28
5.2	Arvio tuotteesta eli Aistimatosta.....	29
5.2.1	Käytettävyys	30
5.2.2	Sovellettavuus teemaan	31
6	Eettisyys.....	32
7	Pohdinta.....	33
	Lähteet	35
	Liitteet.....	38

1 Johdanto

Opinnäytetyöni on muodoltaan toiminnallinen kehittämistyö ja sen toiminnallinen osuuden toteutin yhteistyöpäiväkodissa. Opinnäytetyöni tarkoituksena on kehittää työväline, jonka avulla yksi -ja kaksivuotiaat lapset pääsevät paremmin osallisiksi päiväkodin vuoden 2018 teemaan. Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ryhmän ikä- ja kehitystasolle sopiva työväline. Pienten ryhmässä on tarve työvälineelle, joka soveltuu heidän ikä- ja kehitystasolle ja jota voidaan jatkossakin hyödyntää erilaisten teemojen käsittelyssä. Päiväkodissa ryhmien yhteisten teemojen ja toiminnan sovittaminen kaiken ikäisille yhteisesti on koettu haastavaksi lasten suuren ikäjakauman vuoksi. Tämän vuoksi on hyvä olla työväline, jota voidaan käyttää sovellettavasti kaiken ikäisille kehitystasosta riippumatta. Työväline helpottaa erilaisten teemojen ja toimintojen soveltamisessa ikä- ja kehitystason mukaisesti. Yhteistyöpäiväkodille kehittämäni työväline on konkreettinen tuote nimeltä Aistimatto.

Opinnäytetyö sai alkunsa lapsilähtöisestä tarpeesta, jota aloin pohtimaan syvemmin. Alkuperäinen ajatukseni ei ollut kehittää Aistimatosta opinnäytetyön aihetta, mutta kehittämistyön aikana huomasin sen monipuolisuuden ja soveltuvuuden opinnäytetyön aiheeksi. Samalla huomasin ammentavani työvälineeseen aikaisempaa osaamistani käsityön ja tekstiilien parista. Aistimatto on suunniteltu monikäyttöiseksi, joten päiväkodin vuoden teeman aiheella ei ollut suurta vaikutusta kehittämistyön toteutukseen. Opinnäytetyöhöni sisältyvät kaksi elementtiä aistit ja kuvataiteellinen toiminta linkittyvät toisiinsa kehittämistehtävässäni. Varhaiskasvatuksen kuvataiteellisessa toiminnassa aistit kuuluvat vahvasti siihen yhtenä osa-alueena ja varsinkin alle kolmevuotiaille suunnatussa toiminnassa. Tästä syystä teoria viitekehityksessä syvennyttään myös kuvataiteelliseen toimintaan, vaikkei työssäni suoranaisesti ole kuvataiteellista toimintaa.

1.1 Yhteistyön kuvaus

Opinnäytetyöni on toiminnallinen kehittämistyö. Suoritin kehittämistyön työelämäkohteessa vuoropäiväkodissa, joka tarjoaa ympärivuorokautista hoitoa sen paikkakunnalla asuville lapsille. Vuorohoitoa toteuttava päiväkotitoiminta eroaa tavallisesta päiväkodista ja on tärkeä ymmärtää vuorohoidon omaleimaisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Nämä tekijät vaikuttivat kehittämistyöni arviointiosuuksien toteutuksessa ja on hyvä avata myös lukijalle näitä vuorohoidolle tyypillisiä ominaisuuksia.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus tapahtuu yksi- ja kaksi vuotiaiden ryhmässä. Opinnäytetyöni kirjallisessa tuotoksessa ei tule näkymään yksilöitävissä toimintaan ja arviointiin osallistuneita henkilöitä eikä työkohdetta. Tästä syystä kerronnassani puhutaan kohteesta nimellä yhteistyöpäiväkoti. Yhteistyöpäiväkodilla vuoden 2018 teemana on Aistiseikkailu maailman ympäri ja se pohjautuu Sanna Leena Saarisen saman nimiseen kirjasarjaan. Aistiseikkailu-sarja perustuu luovaan ja moniaistiseen toimintaan lasten kanssa, joka tukee lapsen minäkuvan kehittymistä. (Saarinen 2014, 9.) Kirja-sarjan tarkoituksena oli olla tukena ja apuna vuoden teeman toteuttamisessa.

Päiväkodin vuorohoito elää jatkuvassa muutoksessa niin asiakkaiden kuin työntekijöidenkin osalta. Vuorohoidon omaleimaisuus näkyy lasten hoitoajoissa. Vuorohoidossa olevien lasten vanhemmat tekevät epätyypillistä työaikaa eli siihen lasketaan aikaiset aamut, illat, yöt ja viikonloput sekä vuorotyö. Vuorohoitoa tarvitsevien taustalla on usein vuorotyö ja työpaikan aukioloajat. (Perheet 24/7 2013, 1-3.) Esimerkiksi kauppojen aukioloaikojen vapautuminen on lisännyt vuorohoitoa tarvitsevia perheitä. Lasten arjessa vuorohoito saattaa näyttäytyä mahdollisesti pitkinä hoitajaksoina, mutta vastavuoroisesti myös pidempinä vapaina. Pääsääntönä on, että kello 22 jälkeen lapset jäävät päiväkotiin yöpymään. Työvuorojen sovittaminen lasten hoitoaikoihin vie paljon aikaa johtajilta, jotta henkilökuntaa olisi riittävästi paikalla sitä tarvittaessa. Henkilökunnan muuttuvien tuntien sovittaminen työntekijälle ei olekaan yksinkertaista, koska huomioon on otettava lakisääteinen lepoaika ja vapaapäivien toteutuminen. Vuorohoidolle on tyypillistä vaihtuvat ryhmäkoot, lapsi- ja työntekijäkokoontamiset sekä arki- ja vapaapäivät. Muutoksia tapahtuu lyhyellä aikavälillä, koska lasten hoitotarpeet ilmoitetaan vanhempien työvuorojen mukaisesti lyhyelläkin varoitusajalla. Vuorohoidossa haasteena on tiedottaminen, sillä vuorotyöstä johtuen henkilökuntaa on vaikea saada kokoontumaan yhteisesti. Vuorohoidossa työntekijältä vaaditaan epävarmuuden sietoa, joustamista, aloitteellisuutta ja omatoimisuutta. (Perheet 24/7 2013, 2-5.)

1.2 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja menetelmät

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kehittää työväline, jonka avulla yksi- ja kaksivuotiaat lapset pääsevät paremmin osallisiksi päiväkodin vuoden 2018 teemaan. Varhaiskasvatussuunnitelman

perusteiden laaja-alaiseen oppimisen osa-alueeseen kuuluu osallistuminen ja vaikuttaminen. Kuulluksi tuleminen ja omiin asioihin vaikuttaminen ovat lapsen oikeuksia. Nämä tekijät luovat perustan demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. (Oph 2016, 24.) Toimintakulttuuri, joka edistää osallisuutta ei siirry automaattisesti työyhteisön toimintatavaksi. Toteutukseen pedagoginen toiminta vaatii suunnittelua, arviointia ja kehittämistä. Toisinaan osallisuus on käsitetty toimintana, jolloin kasvattaja voi siirtyä täysin taka-alalle. Tällöin toimintaa voi joutua pedagogiikan osalta perikatoon. Kuulluksi tuleminen, täysivaltainen jäsenyys yhteisössä ja osallisuus vertaisryhmän jäsenenä ovat tekijöitä, jotka kuuluvat vahvasti osallisuuteen. (Fonsén, Heikka, Hjelt, Eskelinen & Riekkola 2018, 183.)

Opinnäytetyöni tavoitteena oli kehittää yksi- ja kaksivuotiaille soveltuva työväline, joka toimii hyvin heidän ikä- ja kehitystasolle. Työvälineen tuli olla lapsille mielekäs ja heitä inspiroiva oppimista edistävä työväline. Työvälineen tavoitteena oli olla käyttäjälleen helppokäyttöinen sekä vähän alkuvalmisteluja vaativa työväline ja joka näin helpottaa kasvattajien työtä. Opinnäytetyöni oli muodoltaan toiminnallinen kehittämistyö. Olen rajannut opinnäytetyöni kahden osa-alueeseen. Kehitettävään työhön kuuluu Aistimaton eli työvälineen suunnittelu sekä valmistaminen ja toiminnalliseen osaan sisältyy Aistimaton toimintahetkien suunnittelu sekä toteutus. Toiminnalliseen osuuteen kuuluvat toimintaosuudet pidettiin kehittämistyön arviointia varten.

Työvälineen arvioinnin tein työntekijöiden palautteen perusteella. Arviointiin osallistui neljä työntekijää päiväkodin henkilökunnasta. Palautetta varten olin laatinut kyselylomakkeen, jossa kartoitin heidän kokemustaan, havaintojaan ja mielipidettä. Palautteen perusteella kokosin arvion tuotteen käytettävyydestä. Palautelomake pyrittiin täyttämään suoraan tuokion jälkeen, jotta tapahtumat, tunnelmat ja havainnot olisivat olleet tuoreessa muistissa. Täytin itsekin jokaisen tuokion jälkeen kyselylomakkeen, joka toimi päiväkirjana itselleni. Opinnäytetyön yhtenä menetelmänä toimi havainnointini ja siitä muodostunut arvion osuus.

2 Teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyön teoriaosuudessa perehdytään osallisuuteen, aisteihin, aistien merkitykseen päiväkodissa, monikulttuurisuuteen ja Aistiseikkailusarjaan. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli parantaa päiväkodin yksi- ja kaksivuotiaiden osallisuutta päiväkodin yhteisessä toiminnassa, joten aloitan teoreettisen viitekehitykseni avaamalla osallisuuden käsitettä. Osallisuudesta siirryn aistien toimintaan sekä niiden harjaannuttamiseen. Osallisuuden parantamisessa hyödynnetään Aistimattoa, jonka lähtökohtana tässä teemassa on moniaistinen työskentely. Kerron myös sensorisesta integraatiosta ja sen neurologisen prosessin vaikutuksista ihmisen arjen toimintoihin. Varhaiskasvatuksen kuvataiteelliseen toimintaan kuuluu vahvana osana aistit ja niiden työstäminen. Tekstissä syvennytäänkin aistien merkitykseen alle kolmevuotiaiden näkökulmasta. Päiväkodin teemana on Aistiseikkailu maailman ympäri tutustuen uusiin maihin ja kulttuureihin, joten avaan teoriassa monikulttuurisuuden käsitettä ja monikulttuurisuus kasvatusta. Kerron myös, miten kasvattaja voi omilla toimillaan vaikuttaa lasten arvoihin ja asenteisiin monikulttuurisuuden tiimoilta. Päiväkodin vuoden teeman taustalla ovat Sanna Leena Saarisen Aistiseikkailu-kirjasarja, joten käyn läpi sen lähtökohtia ja menetelmän ideaa.

2.1 Osallisuus

Sosiaalinen osallisuus on ilmiönä yksilöllinen, tunneperäinen ja subjektiivinen, joka syntyy ihmisten keskeisen vuorovaikutuksen välityksellä. Osallisuus on yksilöllinen kokemus, jota ulkopuolinen ei voi määrittellä. Osallistumisella voidaan edistää osallisuuden kokemusta. On tärkeä ymmärtää, ettei osallisuus ja osallistuminen ole verrannollisia keskenään. Enemmän osallinen ihminen voi kokea itsensä vähemmän osalliseksi kuin toinen ihminen, joka ei osallistu juuri lainkaan. Sosiaalinen osallisuus on yksilöllinen tunneperäinen kokemus, mikä perustuu osallistumiseen. Sosiaalinen osallisuus antaa mahdollisuuden vaikuttaa omiin henkilökohtaisiin asioihin ja yhteisöön kuulumisen tunteen. (Leemann & Kuusio & Hämäläinen 2015, 5-6.)

Osallisuutta, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistetään kaikessa toiminnassa inklusiivisissa toimintakulttuureissa. Kaikkien aloitteita, mielipiteitä ja näkemyksiä arvostetaan kaikessa toiminnassa. Osallisuutta edistäviä toimintatapoja ja rakenteita tulee kehittää. Osallisuuden kautta lasten tietoisuus yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy. Lasten sensitiivinen kohtaaminen sekä positiivinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta vahvistavat osallisuutta. Lasten ja myös heidän vanhempiansa osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin vahvistaa osallisuutta. Kasvatusyhteisössä jokainen henkilöstön jäsen on tärkeä. (Oph 2016, 30.)

Demokraattisen ja kestäväen tulevaisuuden perustan luo aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen. Edellytyksenä on yksilön halu ja taito osallistua yhteisön toimintaan sekä omien vaikutusmahdollisuuksiinsa luottaminen. Kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa kuuluvat lasten oikeuksiin. Kannustaminen oma-aloitteisuuteen

sekä lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitojen tukeminen kuuluvat varhaiskasvatuksen tehtäviin. Henkilöstön on vastattava, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. (Oph 2016, 24.)

Henkilöt jotka osallistuvat dialogiin ovat tasa-arvoisessa asemassa. Otaksumana on, että kaikkien näkemykset ovat yhtä tärkeitä. Keskustelun kautta pyritään ymmärtämään paremmin toisen näkökantaa ja saamaan laajempi käsitys tilanteesta, joka on meneillään. Oppimisprosessissa kaikkien kokemukset ovat merkittäviä. Dialogilla tavoitellaan jokaisen mahdollisuutta osallistua yhteiseen toimintaan omista ainutlaatuisistaan lähtökohdistaan. (Alhanen 2016, 77.)

Pienillä lapsilla on myös oikeus osallisuuteen. Aikuisen roolilla on tällöin suurempi merkitys osallisuuden edellytysten mahdollistajana. On tärkeää lapsen kannalta, että hänelle annetaan tilaa fyysisesti ja henkisesti sekä mahdollisuus olla häntä koskevista asioista turvallisesti läsnä. (Hotari & Oranen & Pösö 2009, 119.) Päiväkodin aloittaminen tarkoittaa lapselle uuteen yhteisöön liittymistä, jonka käytäntöihin ja tapoihin lapsi tutustuu hiljattain. Käytännöllisyys olisi oiva sana kuvaamaan lapsen suhdetta osallisuuteen. Myönteinen ja kannustava suhtautuminen lapsen ideoihin ja aloitteisiin sekä mahdollisuus tehdä valintoja ja osallistua päätöksentekoon luovat osallisuuden toteutumisen lapsen maailmassa. Lapsen kokemus omasta aktiivisuudestaan toimijana omassa elämässään on lapsen hyvinvoinnin osalta suuri merkitys. (Järvinen & Mikkola 2015, 17.)

Lasten osallisuuden edellytyksenä on vastavuoroinen luottamus. Lasten on kyettävä luottamaan aikuiseen tukeen ja yhteistyöhalukkuuteen ja aikuisen on luotettava lasten kykyihin. Aikuisen antaessa lapselle tilaa on hänen helppo osoittaa omaa kypsyyttään. Tämä edellyttää kuitenkin aikuiselta omaa kypsyyttä ja luotettavuutta omassa toiminnassaan. Osallisuus ei ole pelkkää mukanaoloa ja osallistumista järjestettyyn toimintaan. Siihen kuuluu kaikkien niin aikuisten kuin lastenkin mahdollisuus vaikuttaa yhteiseen ja omaan yhdessäoloon ja toimintaan. Lasten yksilöllisten lähtökohtien ja ajattelun huomioiminen käynnistävät pedagogisen toiminnan. Aikuisten näkökulma saattaa erota lasten näkökulmasta asioihin yllättävästi. Tämä haastaa kasvattajia refleктоimaan ja kyseenalaistamaan omaa ajatteluaan ja näin edistää ammatillisen kehittymisen kasvua. (Koivula & Siippainen & Eerola-Pennanen 2017, 38-47.)

2.2 Aistit ja niiden toiminta

Aistielinten välityksellä aivot saavat tietoa ympäröivästä maailmasta. Valo, ääniaallot ja paineet ovat ärsykeitä joihin aistielimet reagoivat. Aistielimistä saatu informaatio välitetään sähköisinä signaaleina isoavokuoren erityisalueille, joissa ne muuttuvat aistimuksiksi, kuten kuulo-, näkö-, ja tuntoaistimukseksi. Vain murto-osa saamistamme aistimuksista tulee tietoisuuteemme, sillä suurin osa aistisignaaleista menee ohi tiedostamatta. Huomio kiinnittyy vain tärkeään ja voimakkaaseen tietoon, jolloin me tiedostamme aistimuksen. Tiedostamattomakin aistimukset voivat myös ohjata tekojamme. Tämän ansioista voimme, esimerkiksi liikkua ajattelematta liikkumista. (Carter 2016, 75-77.)

Yleisesti tunnetuimmat aistit ovat tiedostettavat kaukoaistit, joita on viisi: maku, näkö, kuulo, haju ja tunto. Kaukoaistit reagoivat kehomme ulkopuolelta tuleviin ärsykkeisiin. Kaukoasteja pystymme osittain hallitsemaan. Voimme laittaa silmät kiinni välttääksemme epämiellyttävän näyn. Erotamme erilaisia ääniä toisistaan. Voimme estää itseämme kuulemasta epäviisaita soitantaa. Lähi- eli piiloaistit ovat tiedostamattomia aisteja joita emme kykene hallitsemaan emmekä suoranaisesti tarkkailemaan. Välttämättömät lähiaistit reagoivat siihen mitä kehossamme tapahtuu. Lähiaistien avulla kehon sisäinen toiminta pelaa automattisesti, kuten sydämen syke, jano, nälkä, ruumiinlämpö, ruuansulatus ja mieliala. (Stock Kranowitz 2015, 63-66.)

Sensorinen integraatio eli aistitiedonkäsittely on neurologinen prosessi, jonka avulla keräämme tietoa itsestämme ja ympäristöstämme selviytyäksemme arkielämästä. Keskushermosto on sensorisen integraation tapahtumapaikka. Kahdeksankymmentä prosenttia keskushermoston tehtävistä on aistitiedon käsittelyä ja jäsentämistä. Aivojen aktiivinen aistitietojen käsittely saa meidät reagoimaan tarkoituksenmukaisesti ja automaattisesti. Aivot kykenevät säätelemään aisteilta saamia viestejä. Aistitiedon määrä keskushermostossa pysyy tasapainossa, kun aivot pystyvät valitsemaan tiedon virrasta oleelliset viestit ja jättämään epäoleelliset viestit huomioitta. Aivot vaimentavat epäoleelliset aistimukset, joilla ei ole tilanteessa merkitystä. Ihminen voi myös oppia olemaan kiinnittämättä huomiota tiettyihin merkityksettäisiin aistiviesteihin tottumalla toistuviin aistiviesteihin. Lapsella sensorinen integraatio on kehittynyt hyvin kouluikään mennessä. Aistimusten saaminen on jokaisen lapsen sisäinen tarve. Motivaatio saa lapsen hakeutumaan toimintoihin jotka parantavat lapsen sensorista integraatiota. (Stock Kranowitc 2015, 66-72.) Ihmisten sensorinen integraatio kyky vaihtelee heikosta hyvään. Kenelläkään ei ole täydellistä sensorista integraatiota, mutta voidaan ajatella toimeliaan ja elämäänsä tyytyväisen ihmisen omaavan hyvän sensorisen integraation. Ihminen jolla toimii sensorinen integraatio heikosti, on vaikeampi suoriutua asioiden tekemisestä ja niiden hoitaminen voi tuntua työläältä. Arvion mukaan sensorisen integraatio häiriön ongelmat aiheuttavat lapselle oppimisvaikeuksia ja häiriökäyttäytymistä. (Ayres 2015, 34-35.)

Lapsella on syvä kiinnostus aistihavaintojen tekemiseen ennen kuin hän pystyy käyttämään omaa päättelykykyään. Hahmot, muodot, värit, maut ja koostumukset ovat tällöin lapsen mielenkiinnon ja tekemisen kohteena. Montessori-pedagogiikan mukaan tietynä herkkyysskauna harjoittamalla aisteja voimme parantaa ja täydentää niiden toimintaa. Ympäristön omaksuminen on helpompaa mitä kehittyneemmät ja tarkemmat aistit ovat. Lapsen aistien kehittämistä otollisena hetkellä ei voida enää saavuttaa samalle tasolle aikuisena. Maailma koetaan aistien kautta ja siksi on tärkeää että, aistit toimivat mahdollisimman hyvin. Lapsesta tulee tarkka havainnoija, kun hänen aistiensa toiminta kehittyy ja hän oppii käyttämään niitä ympäristössään. (Hyes & Höynälänmaa 1985, 44-45.)

Ranskalaisen yliopiston teettämässä tutkimuksessa pyrittiin arvioimaan moniaistisen oppimisen vaikutuksia kirjainten omaksumisessa ja kirjoittamisessa ottaen huomion lapsen kehitystason. Viisi vuotiaista lapsista koostunut neljä eri arviointiryhmää käyttivät erilaisia menetelmiä, joista huomattavasti parempia tuloksia saavutettiin ryhmissä, joissa turvaututtiin käyttämään oppimistilanteissa näköaistin lisäksi muita aistikanavia samanaikaisesti. Tutkimuksen mukaan isojen kirjainten tutkiminen visuomotorisella tavalla edisti lapsia aakkosten periaatteiden omaksumisessa. Kyseisillä lapsilla oli kehityksessä viive. Tutkimustulokset viittasivat, että useita erilaisia toimintatapoja käyttämällä voidaan lisätä lasten tietoisuutta aakkosista. (Labat, Ecalle, Baldy & Magnan 2013. 1-8.)

2.3 Aistien merkitys päiväkodissa

Teoreettisessa viitekehyksessäni haluan tuoda esiin, miten tärkeitä on kehittää lapsen aisteja sekä ottaa huomioon alle kolmevuotiaiden otollinen hetki niiden harjaannuttamiseen. Päiväkodissa voidaan huomioda lasten luontainen tapa tutkia, tutustua ja oppia erilaisia asioita ja ilmiöitä hyödyntäen moniaistisuutta sekä luovuutta. Päiväkodin taidekasvatuksessa ja varsinkin alle kolmevuotiaiden kantilta aistien käyttäminen kuuluu osana toimintaan. Taidekasvatus edistää lapsessa monia asioita myös oppimista. Aistimaton käytöllä pyritään harjaannuttamaan aisteja ja tekemään aistien käyttäminen käyttäjälleen näkyväksi toiminnaksi. Olen huomionut, että iän karttuessa tyydymme käyttämään yksipuolisesti aistikanaviamme, kuten najaamalla pelkästään kuulo- ja näköaistin varaan. Käyttämällä taikka hyödyntämällä myös muita aistikanavia havaintomme voisikin olla syvempi, tarkempi ja oppimisen kannalta paljon oleellisempi. Aistimaton yhtenä pitkäkantoisena pyrkimyksenä on pitää kaikkia aistikanavia yllä, jotta lapset osaisivat hyödyntää niitä monipuolisesti myös vanhemmalla iällä.

Päiväkoti antaa lapselle mahdollisuuden esteettisiin kokemuksiin kasvattajien avulla. Lapsella on herkät ja avoimet aistit, kyky intensiiviseen läsnäoloon sekä taidot hämmästytyyn ja ihmettelyyn. Lapsen suhteessa ympäröivään maailmaan nähdään osana kuuluvan myös esteetti-

syys. Lapsen kehollisuus ja vahva läsnäolo luovat lähtökohdat moniaistiselle kokemusmaailmalle. Käsitteenä esteettisyys voidaan ymmärtää aisteihin perustava välittömänä kokemuksena. Lapset omaavat ympärillä vallitsevaan todellisuuteen havaitsemisen herkkyyden. Pienten lasten aistiensa vastaanottokyky onkin tehokkaampi kuin ihmisellä myöhäisemmässä elämänvaiheessa. Lapsella on kyky yhdistää kokemuksesta aistimuksia eri aistien kautta yhtäaikaaisesti ja siirtää informaatiota aistikanavista toiseen. Tämä kyky luo perustan myöhemmälle taiteen ymmärtämiselle. Kuvataiteelliseen toimintaan on luontevaa liittää visuaalisen puolen lisäksi muiden aistikanavien kautta tulevia kokemuksia. Moniaistiset kokemukset voidaan nähdä lapsen taiteellisina peruskokemuksina. (Rusanen, Kuusela, Rintakorpi & Torkki 2014, 28-29.)

Kokonaisvaltaisuus on ominaista alle kolmivuotiaille eli kaikki aistit ovat vahvasti mukana kokemismaailmassa. Erityisesti näkö- ja tuntoaistimusten avulla lapsi tekee äärimmäisen yksityiskohtaisia havaintoja ympäröivästä maailmastaan. Mielihyvää lapsi saa varsinkin liike- ja näköaistimuksista. Kuvataiteellisen työskentelyn tulisi olla kolmanteen ikävuoteen asti kokeellista, prosessinomaista ja aisteihin perustuvaa. Tällöin lopputuloksena voi olla prosessista syntynyt hetkellinen jälki, lapsen elämys tai valmis teos. Visuaalinen leikkiminen on toiminnan päämääränä ja keskeistä siinä on kiireettömyys, hetkessä oleminen ja pysähtyminen. (Rusanen ym. 2014, 46-47.)

Lapsen kasvaminen kulttuuriseksi osallistujaksi on yhteiskunnallinen tavoite. Asenteiden ja prosessin tukeminen taidekasvatuksessa kehittää luovuutta. Tällöin huomio ei kohdistu pelkkiin tuloksiin. Ongelmien ratkaisukyky, omintakeiset toimintatavat ja omien rajojen ylittäminen näkyvät lapsen luovassa asenteessa. Luovuutta edistää mahdollisuus erotella asioita osiinsa ja koota ne uudelleen omalla tavalla. Kuvallisessa työskentelyssä elämykset, jotka koskettavat lapsen tunnemaailmaa ja herättävät moniaistisia mielikuvia ovat tärkeitä. Nämä mielikuvat eivät synny lapselle tyhjästä, vaan ovat aiemmin tehtyjä havaintoja todellisesta maailmasta. Prosessin korostaminen kuvallisessa toiminnassa muistuttaa leikkiä sekä nykytaidetta. Alle kolmevuotiaille toiminnallisuus on tärkeä tekijä kuvallisessa toiminnassa. Kuvat saattavat olla sattumanvaraisia ja nopeasti syntyviä. Kasvattajan tehtävänä on mahdollistaa lapsille silloin moniaistista työskentelyä, jotta lapsi voi tekemisen ohessa samalla kokea, nauttia ja leikkiä. Lasten teosten ei tarvitse esittää mitään. (Rusanen 2007, 48-51.)

Lapselle luontevia oppimistapoja ovat toiminnalliset, osallisuutta ja luovuutta tukevat työmuodot. Musiikillinen, kuvallinen, sanallinen ja kehollinen ilmaisu sekä taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön tutustuttaminen kuuluvat ilmaisun moniin muotoihin. Nämä toimintatavat kuuluvat varhaiskasvatuksen tehtäviin laaja-alaisessa oppimisessa. Lasten oppimisedellytykset, sosiaaliset taidot, myönteinen minäkuva, ympäröivän maailman ymmärtäminen ja jäsentäminen vahvistuvat taiteellisista kokemuksista, jotka sisältävät aistimuksia, havainnoimista sekä

kokemuksia. Kulttuuri on osa lapsen identiteettiä ja sitä kuuluu vahvistaa monipuolisesti varhaiskasvatuksessa. Monilukutaidon, osallisuuden ja vaikuttamisen nähdään vahvistuvan samalla, kun perehdytään omaan kulttuuriperintöön, taiteeseen sekä ilmaisun moniin muotoihin. (Rissanen & Mustola 2017, 304.)

2.4 Monikulttuurisuus

Jokaisella niin päiväkodin aikuisilla kuin lapsillakin on oma ainutlaatuinen taustansa. Monimuotoisuus on paljon laajempi käsite kuin ihonväri, kulttuuri ja kieli. Kaikessa toiminnassa ja kohtaamisissa erilaiset maailmankuvat ja arvot ovat läsnä vaikuttamassa meidän toimintatapoihin ja asenteisiin. Päiväkotiyhteisön monimuotoisuus on voimavara, joka koostuu yksilöllisistä luonteenpiirteistä ja erilaisista kulttuuritaustoista. Tämä vaatii kuitenkin monimuotoisuuden arvostamista ja sen antamia mahdollisuuksia täytyy osata myös hyödyntää. Päiväkodin monimuotoisuudella päiväkodin arkea voidaan rikastuttaa monilla tavoilla. (Helsingin sosiaalivirasto 2009, 5.)

Tiedot, taidot ja asenteet tulee opettaa lapsille, jotta tulevaisuuden monikulttuurinen tasavalta olisi oikeudenmukainen ja tasa-arvoinen. Valtakulttuurin vain oman kulttuuriin liittyviä asioiden opettaminen lapsille jättää aukon monista kirjallisuuden, musiikin, arvojen ja elämäntapojen rikkauksista. Taidot toimia globaalissa maailmassa auttaa menestymään tulevaisuuden yhteiskunnassa. Lapsille kuuluu tarjota kulttuurisia, etnisiä ja kielellisiä kokemuksia, jotta he voivat saavuttaa suuremman itseymmärryksen. Lasten kyky nähdä eroja sekä tehdä luokitteluja alkaa varhain. Jo kaksi- ja kolme vuotiailla on kehittynyt tietoisuus erilaisuudesta. Ympäristöstä havaitun sosiaalisen kanssakäymisen sekä ihonvärin perusteella lapset ovat tietoisia ihmisten erilaisuudesta. Monimuotoisuuden ihmettelyn ja kysymysten esittäminen kasvattajalle tulee olla mahdollista. Monikulttuurikasvatuksella voidaan edistää erilaisuuden ymmärtämistä. (Halme & Vataja 2011, 43-44.)

Jotta lapsista kasvaisi demokraattisia, oikeudenmukaisia ja sosiaalisesti taitavia, tavoitteisiin pääsemiseksi lasten on koettava demokratia omassa arjessaan, esimerkiksi päiväkodissa. Yhtenä tärkeänä tavoitteena monikulttuurikasvatuksessa on myös, että jokainen opetukseen osallistuva kohtelee toisia kunnioittavasti. Päiväkodeissa usein tutustutaan eri maiden ja erilaisten kulttuurien monimuotoisuuteen keskittyen yksittäisiin ilmiöihin, kuten juhlapyyhiin, sankareihin ja traditioihin järjestämällä teemapäiviä tai -viikkoja. Ongelmana tämän kaltaiseen opetukseen koetaan etnisten ryhmien eksoottisuuden korostamisella, joka voi johtaa stereotyyppien korostumista ja jättää opetuksen pirstaleiseksi. Valtakulttuurien ja vähemmistö-kulttuurin kulttuurierojen painottaminen osoittavat kuitenkin myös suvaitsevaisuutta ja avoimuutta etnisten vähemmistön lapsia ja heidän vanhempiaan kohtaan. Ne osoittavat heille, että kaikki kulttuurit ovat tervetulleita päiväkotiin. Kulttuurisesti vastuuntuntuinen opettaja

on edellytys monikulttuurisuuden toteutumiselle. Opettajan omat arvot ja asenteet siirtyvät tietoisesti ja tiedostamatta lapsiin ja näin vaikuttaa lasten asenteisiin sekä käyttäytymiseen muita kohtaan. (Hujala & Turja 2016, 242-246.)

2.5 Aistiseikkailusarja

Yhteistyöpäiväkodin vuoden 2018 teema perustui Sanna Leena Saarisen Aistiseikkailusarjaan. Sen tarkoituksena oli helpottaa päiväkotiryhmien suunnittelua ja inspiroida kehittämään omaa aisteihin perustuvaa toimintaa. Aistienkehittyminen, sensorinen integraatio ja sen häiriö, monipuolinen luova ja osallistavien toimintamallien yhdistäminen ovat elementtejä, jotka pohjaavat Saarisen aistiseikkailu- materiaalin tietopohjaan. Toiminta on suunniteltu tavoitteelliseksi. Tekijä kannustaa soveltamaan materiaalia, jotta lasten omat tavoitteet saadaan osaksi myös toimintaan. Kokonaisvaltaiseen oppimiseen käytetään kaikkia aisteja. Lapselle luontaisten toimintatapojen mahdollistaminen vahvistaa lapsen osallisuutta, hyvinvointia ja käsitystään itsestään. Luovasta lapsesta kehittyy rohkea ja henkisesti riippumaton aikuinen. Kirjasarjassa leikin mahdollisuus on tärkeässä osassa. Luovat ja osallistavat menetelmät vetävät lapsia puoleensa ja näin auttavat etsimään itse omia rajojaan, oppimaan uutta sekä soveltamaan oppimaansa. Koulumaailmaan siirryttäessä nämä taidot ovat tärkeässä asemassa. Positiiviset kokemukset ja uuden oppiminen mielekkäällä sekä mielenkiintoisella tavalla lisää lapsella halua oppia lisää. Ryhmässä toimiminen ja siitä jääneet hyvät kokemukset ovat tärkeitä ennen kouluikää saada.

Aistit kehittyvät sitä mukaan, mitä enemmän aistikokemuksia lapsi saa. Näiden aistikokemusten määrä ja toistuvuus vaikuttavat aivojen toimintaan ja niiden kykyyn oppia käyttämään saatua aistitietoa. Liian kovat äänet eivät kuitenkaan tarkoita mahdollisimman suurta antia kuuloaistille. Aistiseikkailusarjassa keskitytään lapsen hieno- ja karkeamotorisiin taitoihin, kielen kehitykseen ja sen tukemiseen, erilaisten osallistavien ja luovien menetelmien käyttämiseen sekä leikin merkitykseen lapselle. Materiaali tukee myös oppimisvalmiuksia sekä toiston oppimisen vaikutusta. Myös unohtamatta musiikin voimaa toiminnan ryhmittäjänä ja keskittymiskykyyn vaikuttajana. Kasvattajien toivotaan ottavan Aistiseikkailu-materiaalit mukaan mahdollisimman monipuolisesti eri kasvun tukemiseen liittyvässä toiminnassaan, jotta jokaisen erilaisen oppijan oppimiskokemus olisi turvattu. (Saarinen 2016, 18-19.)

3 Toiminnallisen osuuden kuvaus

Seuraavissa luvuissa kuvaan kehittämistyön toiminnallista osuutta. Ensimmäiseksi palaan Aistimaton alkulähteille, josta tuotteen suunnittelu lähti käyntiin. Kuvailen kirjallisesti Aistimaton visuaalista ilmettä ja sen valmistamisen liittyneitä ompeluteknisiä ratkaisuja. Kerron myös tuotteen toiminnallisuudesta ja toimintahetkien sisällöstä. Tuotteen valmistamiseen liittyi myös valintojen tekemistä ja punnitsemista eri vaihtoehtojen väliltä. Aistimatto on tarkkaan suunniteltu yksityiskohtia myöten. Montessori-pedagogiikasta hain innostusta Aistimaton taskujen avausmekanismeihin. Aistimaton jokaisen detaljiin kohdalla on käytetty harkintaa ja palattu kehittämistyön tavoitteiden äärelle eli tehdä lapsille mielekäs ja heitä inspiroiva oppimista edistävä työväline.

3.1 Tuotteen esittely

Kehitettävään tuotteeseen sain idean lapselta, johon tutustuin työharjoittelussa. Kyseisen lapsen oli vaikea keskittyä ohjattuun toimintaan, johon kuului osaksi marakassin soittaminen. Soittamisen ja tuokioon osallistumisen sijaan lapsi yritti keskittyneesti asettaa marakassin vartta housujensa taskuun. Samaisella lapsella oli tapana viedä magneetilla kiinnitettävä nimikylttini ja usein se sattuikaan löytymään tämän lapsen taskuista. Tällöin pohdin, miten tämä lapsi saataisiin osallistumaan toimintaan, kun häntä ei näytä kiinnostavan kuin pelkät taskut? Tästä kysymyksestä Aistimatto sai alkunsa.

Työväline on lattialla pidettävä tai seinälle ripustettava matto. Sen reunaan on ommeltu remmejä, jotta sen voi ripustaa helposti verhotankoon tai koukkuihin. Näin käytettävyys voi vaihdella tilojen rajoitteisuuden ja käyttömukavuuden mukaan. Mattoon on ommeltu yhdeksän taskua. Ne ovat erilaisia muodoiltaan, kooltaan, väritykseltään ja niiden avausmekanismit vaihtelevat helposta haastavaan. Matto on materiaaliltaan kangasta. Koin vaikeaksi suunnitella maton visuaalista ilmettä paperille piirtämällä, joten taskut asettuivat pohjakankaalle sommittelemalla. Pohjakankaan väliin on laitettu ohut vanulevy antamaan jämäkkyyttä, mutta tästä syystä maton taskut olivat haastava ommella siististi. Vanukankaan olisi voinut jättää kokonaan pois, sillä sisustus kangas olisi ollut muutenkin tarpeeksi jämäkkää.

Kuva1: Aistimatto

3.2 Tuotteen toiminnallisuus

Suunnittelin Aistimaton monikäyttöiseksi työvälineeksi. Aistimattoa voidaan hyödyntää erilaisen teemojen käsittelyssä, virittäytymistilanteissa, portfoliona ja mikseipä myös joulukalenterina. Kohderyhmän vaihtuessa taskuista voidaan purkaa eläinkuvat pois, jos ne koetaan liian lapsellisiksi tai toimintaa liikaa häiritseväksi tekijäksi. Taskujen erilaisten avausmekanismien tarkoituksena on harjoittaa lasten hienomotorisia taitoja ja herättää samalla kiinnostus nappien taikka vetoketjun avaamiseen. Idean tähän olen saanut Montessori-pedagogiikasta, jossa käytetään yhtenä työvälineenä pukeutumiskehikoita, joiden avulla lapsi oppii pukeutumaan itse. Pukeutumiskehikko kehittää myös liikkeen koordinaatiota, keskittymiskykyä ja itsenäisyyttä. Montessori-pedagogiikka suosittelee pukeutumiskehikkoa käytännönelämän harjoituksena vasta kolmesta kuuteen vuotiaalle. (Hayes & Höynälänmaa 1985, 65). Mielestäni pienimmillekin lapsille voidaan jo herätellä kiinnostusta pukeutumiseen ja olenkin valinnut mattoon helposti avattavia mekanismeja. Vetoketjut ovat isot ja jämäkät, joita on helppo avata ja sulkea kankaan menemättä ruttuun. Taskuissa on isot napit, joita on helpompi käsitellä sekä ne pysyvät paremmin käsissä. Tarrat aukeavat helposti repimällä ja menevät kiinni ihan painamalla. Nepparit sekä nauha rusetilla ovat vaativampia ja antavat lisähaastetta taitavimmille lapsille. Taskut ovat mahdollista jättää myös toiminnassa auki, jos se tuntuu sopivammalta. Maton kangas on valittu sisustuskankaasta, johon on tehty lianestokäsittely, jotta maton puhdistus olisi helppoa. Kankaat valikoituvat värien sointuvuuden ja saatavuuden mukaan. Halusin myös kankaiden olevan vahvuudeltaan ja koostumukseltaan samankaltaista, jotta Aistimaton harmonia säilyisi. Maton on tarkoitus olla esteettinen ja kokonaisuudeltaan hillitty, jotta mattoa voisi hyödyntää helpommin jatkossa erilaisiin tarkoituksiin. Taskujen tarkoitus ei ole aiheuttaa harmia ja turhautumista, joten valikoimassa on myös auki olevia taskunsuita, joista selviytyy helposti.

Kuva 2: Tasku vetoketjulla

4 Toimintakertojen kuvaus

Aistimaton toimivuutta oli testattava käytännössä ja kehittämistyön arviointia varten oli järjestettävä Aistimaton käytöstä toimintahetkiä. Suunnitelman mukaan Aistimattoa oli tarkoitus testata kahden viikon ajan. Tuotteen testaus kesti suunniteltua kauemmin olosuhteiden ja vuorohoidon omaleimaisuuden takia, sillä joinain päivinä lapsia oli hoidossa vain muutama eikä arviointia suorittavaa ulkopuolista henkilöä ollut mahdollista saada paikalle. Arviointiin kului yksi kuukausi, joista kuudesta toimintakerrasta kerättiin havaintoja. Kahdeksan lasta osallistui toimintaan. Päiväkodin teemana on Aistiseikkailu maailman ympäri, joten tulimme lasten kanssa vierailemaan Aistimattoa käyttäen vieraissa maissa tutustuen uusiin kulttuureihin. Valitsin maat joissa oli mahdollisimman suuri kontrasti, jotta pienten lasten olisi helppompaa ymmärtää maiden eroavuus. Arviointi viikoille olin valinnut maiksi Intian ja Ranskan. Aistimaton taskut täytettiin teeman mukaisilla esineillä, syötävillä, kuvilla, tuoksuilla ja soitimilla. Tarkoituksena oli täyttää taskut materiaaleilla, joiden tutkimisessa voitiin hyödyntää moniaistisuutta. Aistimaton käyttö toimi ”lorupussin” kaltaisesti. Jokainen lapsi sai vuorostaan käydä valitsemallaan taskulla nostamassa yllätyksen, jota sitten yhdessä tutkittiin ja ihmeteltiin. Valitun maan teemaviikolla paneuduttiin aiheeseen muillakin ilmaisun muodoilla, kuten kehollisesti, musiikillisesti, sanallisesti ja kuvallisesti. Aistimatto voi toimia myös hyvin taidetoiminnan virittäytymisen työvälineenä.

4.1 Teemojen esittely

Ensimmäisenä viikkoina seikkailumme alkoi Intiasta. Valikoin taskuihin esineistöä: muovitiikerin, muovilehmän ja pehmonorsun. Nämä edustivat tunto- ja näköaistia. Kuvina taskuihin valitsin Taj Mahalin, ilmastosta kertovat kuvakortit, Intian lippu- ja karttakuvat. Nämä kuvat

edustivat näköaistia. IPadista katsottiin Intiasta kertova musiikkivideo Chapati, joka on Mimmi-
mien esittämä. Musiikkivideo edusti näkö-, kuulo- ja liikeaistia. Maku- ja hajuaistia heräteltiin
naanleivän ja mausteiden avulla. Mausteet olivat inkivääri, kurkuma ja kardemumma. Jou-
kosta ainoastaan Ipad:ä lapset eivät päässeet tunnustelemaan, joten se oli mielestäni ainut
johon tuntoaisti ei suoranaisesti liittynyt. Moniaistisuutta edistävä taskujen sisältö valikoitui
Intian stereotyyppisistä asioista, jotka meille ensimmäisinä juolahtaa helposti mieleen Inti-
asta. Tiikeri on uhanalainen Bengalin tiikeri, lehmä on pyhä Intiassa ja norsu kuuluu Intian
eläinlajistoon. Taj Mahal on tunnettu mausoleumi Intiasta ja näyttävä kuvassa. Sää, lippu ja
maan ääriiviivat kartassa ovat perusasioita, kun tutustutaan uuteen maahan. Naan on intialai-
nen leipä ja intialainen ruoka on tunnetusti hyvin maustettua.

Toisena viikkona matkasimme seikkailemaan Ranskaan. Ranskanviikolla aistitaskut täytin ku-
villa, jotka luonnollisesti liittyvät näköaistiin. Kuvissa olivat: Henri Matissen cut-outs tekni-
kalla tehty teos, Muumit Rivieralla elokuvasta otettu kuva, Claude Monetin teos ”lumpeita” ja
Ranskan ympäriajo. Jatkona Monetin lumme-kuvaan oli suunnitteilla myös lasten omien lum-
peenkukkien tekeminen. Myös Ranskan ympäriajoon kuului oman ”ilmapyörän” polkeminen
sekä Paukkumaissi yhtyeen esittämä laulu Jopo. Näin näköaistin lisäksi mukaan saatiin myös
liike- että kuuloaistit. Makuaistia herättelemään taskuihin oli varattuna croissanteja sekä pa-
tonkia. Laventelin tuoksu taas valloitti hajuaistimme. Maalaussivellin muistutti meitä ranska-
laisista taitelijoista. Sillä pystyi myös hellästi sivelemään ihoa, joka tuntui meidän tuntoaist-
tissa.

4.2 Ensimmäinen kerta

Toimintakerralla 9.4.2018 paikalla oli läsnä neljä lasta ja yksi aikuinen minun lisäksi. Toi-
minnan aluksi pohjustin lapsille kertomalla tulevasta toiminnasta. Matto oli asetettuna latti-
alle ja lapsilla oli istuinalustat. Lauoimme jokaiselle lapselle laulun: ”Kuka saa, kuka saa ais-
titaskuun kurkistaa tillin tallin tömpsis. Matti saa, Matti saa aistitaskuun kurkistaa tillin tallin
tömpsis.” Laululla on tarkoitus helpottaa oman vuoron ymmärtämistä. Siitä huolimatta osalla
lapsista oli vaikea malttaa odottaa omaa vuoroaan. Ensimmäinen lapsi nosti taskusta kuvan
Taj Mahalista. Palatsista käytettiin helpompaa nimitystä linna. Kuva kiersi jokaisella lapsella
ja osa katsoi kuvaa hyvin tarkasti. Yksi lapsista nimesi palatsin kaupaksi. Toinen lapsi valitsi
saman taskun kuin edellinen lapsi. Kävimme Taj Mahalin uudelleen läpi. Kolmannesta taskusta
löytyi elefantti-pehmolelu. Elefantti ei herättänyt lapsissa suurta kiinnostusta vaan se kierrä-
tettiin toiselle lapselle nopeasti. Neljännessä taskusta löytyi Kurkuma-maustetta. Lapset avai-
livat mielellään maustepurkin korkkia. Jokainen lapsi haisteli maustetta ja kolme neljästä
lapsesta uskalsi maistaa kurkumaa. Lopuksi katsoimme iPadilta Mimmi-
mien esittämän musiikkivi-
deon Chapati.

Omat havainnot:

Toinen lapsi ei uskaltanut valita omaa taskua ja valitsi saman kuin edellinen lapsi. Lapset myös valitsivat taskun, joka oli lähellä minua. Luulen että se johtui siitä, koska taputtelin lähinnä olevia taskuja joita voi tulla avaamaan. Tarkoitukseni oli rohkaista lapsia, jotka arastelivat vielä uutta toimintaa. Taskujen avaaminen oli haastavaa vaikeiden avausmekanismien takia. Yllätyksekseni lapset katsoivat kuvaa hyvin tarkasti, eikä vaan nopeasti vilkaisseet. Taskunsuun hahmottaminen olisi helpompaa, jos matto olisi ollut seinälle ripustettuna. Jotkut lapsista yrittivät löytää taskunsuuta umpeen tikatulta sivulta. Lapset jaksoivat mielestäni hyvin keskittyä. Yksi lapsista lähti hakemaan leluja kesken tuokion.

kuva 3: Taskujen sisältöä

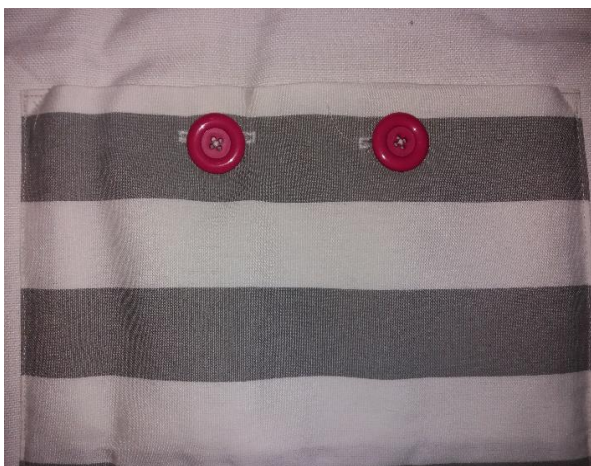
4.3 Toinen kerta

Toimintakerralla 10.4 2018 paikalla kolme lasta ja yksi aikuinen minun lisäksi. Toiminnan aluksi pohjustin lapsille kertomalla tulevasta toiminnasta. Matto oli asetettuna lattialle ja lapsilla oli istuinalustat. Lauloimme jokaiselle lapselle laulun: ”Kuka saa, kuka saa aistitaskuun kurkistaa.” Ensimmäinen lapsi löysi kissakuvalla varustetusta taskusta iPadin, jolla katsoimme Mimmien esittämän musiikkivideon Chapati. Toinen lapsi sai kolmionmallisesta taskusta kuvan Taj Mahalista. Kuva kiersi kaikki lapset läpi. Kolmas lapsi sai kahden napin taskusta tiikeriä esittävän muovieläimen. Kaikki lapset saivat vuorotellen tutkia tiikeriä. Lopuksi oli tarjolla Intialaista naanleipää, jota maistelimme yhdessä.

Omat havainnot:

Kaksi lapsista oli toiminnassa mukana toista kertaa. Yksi lapsista muisti Taj Mahalin olevan linna. Kuvaa katsottiin yhtä kiinnostuneesti kuin edellisenäkin päivänä. Kissataskun rusetin

avaamiseen tarvittiin aikuisen apua. Myös nappitaskun avaamiseen tarvittiin aikuisen apua. Kolmionmallisen taskun tarroihin ei tarvittu aikuisen apua. Yksi lapsista olisi halunnut tietää mitä muissa taskuissa oli sisällä. Yksi lapsista maukui tiikerilelun nähdessään ja lopuksi hän maukui vähän kovemmalla karjaisulla, kun käsitelimme, että kyseessä onkin villikissa.

Kuva 4. Tasku napeilla

4.4 Kolmas kerta

Toimintakerralla 11.4.2018 paikalla oli viisi lasta ja kaksi aikuista. Ensimmäiseksi tarratas-kusta löytyi maustetta. Maustetta haisteltiin ja maisteltiin. Yksi lapsista olisi syönyt enemmänkin maustetta. Toisesta kolmiotaskusta löytyi jo tutuksi tullut kuva Taj Mahalista. Kuva kiersi kaikilla lapsilla. Kolmanneksi vetoketjulla avattavasta taskusta löytyi kardemumma-maustetta. Maustetta maisteltiin ja haisteltiin. Neljännessä nappitaskusta löytyi naanleipää pussista ja kaikki lapsi ottivat palat leipää. Viimeisellä taskun kurkistus kerralla taskusta löytyi iPad, josta me katsoimme Mimmien esittämän musiikkivideon Chapati.

Omat havainnot:

Lapset osasivat istua istuinalusille maton eteen ja vaikuttivat jo tietävän mistä on kyse. Muutamia innokkaita oli joukossa, mutta kaikkia jaksoivat odottaa vuoroaan hienosti. Osa lapsista maistoi maustetta hyvin rohkeasti ja kaikki syötävä tuntui olevan lapsille mieluisaa. Naanleipää kutsuttiin pitsaksi. Yksi lapsista sanoi norsu muutamaaan otteeseen, joten jotain oli jäänyt mieleen aiemmista tuokioista. Jätin osittain taskuin suita auki helpottaakseni avaamista. Vetoketjun ja tarran avaaminen sujui hyvin lapsilta. Musiikkivideo oli liian pitkä osalle lapsista. He eivät jaksaneet keskittyä katsomaan loppuun asti. Muutama lapsista laittoi kasvonsa hyvin lähelle iPadin ruutua ja tilaa muille oli vaikea saada.

4.5 Neljäs kerta

Toimintakerralla 19.4.2018 paikalla oli kuusi lasta, joista yksi tuli kesken tuokion sekä kaksi aikuista. Ensimmäisestä taskusta löytyi kardemummamaustetta. Taskuun kurkistanut totesi kardemumman olevan: ”yök”, joten muutkin lapset toistivat saman perässä. Muutama lapsi laittoi kumminkin kämmenet kulhoiksi maistelua varten. Toisesta taskusta löytyi iPad, josta katsoimme jo tutuksi tulleen musiikkivideon Mimmien esittämän Chapati-laulun. Kolmannesta taskusta löytyi kurkumamaustetta, joka oli väriltään oranssia. Maustetta haisteltiin ja muutama lapsi teki kämmenistä kulhon maistelua varten. Neljännestä taskusta löytyi kuvakortteja Intian ilmastosta. Kuvissa oli aurinko, lämpömittari ja vesisade. Kuuma ja aurinko olivat lapsille tuttuja käsitteitä. Viidennestä taskusta löytyi kuva Taj Mahal. Yksi lapsista kutsui palatsia kaupaksi ja yksi kertoi sen muistuttavan Muumitaloa. Kuudennesta taskusta löytyi kuva Intian kartasta.

Omat havainnot:

Lapset innostuivat jo, kun toin istuinalustoja tilaan. He ryntäsivät valitsemaan omansa. Osa oli jo kurkkimassa taskuihin ennen aikojaan. Laulut sujuivat hyvin, mutta muutamalla lapsella nousi takapuoli alustasta, vaikka oma nimi ei vielä osunutkaan kohdalle. Tällä kertaa lapsia oli enemmän kuin edellisellä kerralla ja sen huomasi, että oli vaikeampi pitää tuokiota. Toimintahetki venähti muutaman katkoksen vuoksi kaksikymmentäviisiminuuttiseksi, joka on myös mielestäni hyvin pitkä aika keskittyä toimintaan näin pienille. Olin myös ihmeissäni, että toimintahetki sujui niin hyvin, vaikka muutamia häiriötekijöitä oli toiminnan aikana ja kesto venähti pitkäksi. Musiikkivideolla olevan lehmän kohdalla alettiin ammumaan ja Taj Mahalista esitettiin samanlaisia kommentteja kuin aiemminkin. Taskunsuut jätin auki helpottaakseni taskun avaamista. Pitkäksi venähtäneen toiminnan jälkeen lapsilla alkoi ihan mahdoton juokseminen tiloissa. Heillä oli selvästi tarve päästä keskittymistä vaatineen toiminnan jälkeen purkamaan energiaansa.

Kuva 5: Mausteita

4.6 Viides kerta

Toimintakerralla 26.4.2018 oli kolme lasta paikalla ja aikuisia kaksi. Lapset innostuivat, kun kaivoin Aistimaton esille ja olivat valmiina istumaan pöydän ääreen, koska olin laittanut sen siihen taskujen täyttöö varten. Yksi lapsista hoki: ”taskut, taskut, taskut”. Ohjasin lapset hakemaan omat istuinaluset toisesta huoneesta ja laittamaan ne oikealle paikalle lattialle. Lapset lähtivät hakemaan istuinalusiaan ja menivät riviin valmiiksi odottamaan toimintahetkeä. Kerroin lapsille, että nyt matkaamme Intiasta Ranskaan. Yksi lapsista toisti Intian. Lauloimme jokaiselle lapsen kohdalla laulun: ”Kuka saa, kuka saa aistitaskuun kurkistaa.” Kaksi lapsista lauloi osittain mukana. Ensimmäisestä taskusta löytyi kuva 1800-luvulla eläneen ranskalaisen taidemaalarin Henri Matisen cut-outs tekniikalla tehty teos. Lapset katselivat teosta. Luettelimme kuvassa esiintyneitä värejä. Toisesta taskusta löytyi purkillinen hiekkaa. Kerroin hiekan olevan Rivieran hiekkarannikolta, joka on lomailijoiden suosiossa. Yksi lapsi teki kämmenistä kulhon, jotta siihen olisi voinut kaataa hiekkaa. Kerroin lapsille, ettei hiekkaa maisteta vain ainoastaan tunnustellaan. Kaikki lapset tunkivat mielellään sormet purkkiin ja tunnustelivat hiekkaa. Ennen kolmatta taskua yksi lapsista huusi: ”norsu”. Kolmannesta taskusta löytyi kuva elokuvasta Muumit Rivieralla. Löytävä tutki kuvaa hyvin kauan ja hän löysi muumit kuvasta, vaikka ne olivat kovin pieniä. Kuvassa olevasta rakennuksesta lapsi kysyi: ”mikä tämä on?” Rakennuksessa oli sipulinmallinen katto ja se erosi muista rakennuksista ulkonäöllisesti. Jokainen lapsi katsoi kuvaa. Yksi lapsi olisi halunnut taittaa kuvan. Toiminnan aikana jouduin yhtä lasta muistuttamaan omasta vuorosta.

Kollegan kanssa yhdessä tehdyt havainnot:

Tähän toimintatuokioon en pyytänyt arviointia suorittavalta asiantuntijalta kirjallista mielipidettä, koska koin, että on helpompi keskustella hänen kanssaan ja saada palaute suullisena. Lasten into toimintaa kohtaan oli havaittavissa. Kaksi lapsista oli oppinut laulamaan vuoronjako värssyä. Yli-innokkuutta ilmeni ja yksi lapsista ilmoitti ennen vuoroaan, mikä on hänen taskunsa. Kyseessä oli kissan kuvalla varustettu tasku. Tässä kyseisessä taskussa oli aiemmin löytynyt iPad, joten päätelimme työkaverin kanssa, että hän kuvitteli sieltä nytkin löytyvän Ipadin. Ilmoitin lapselle, ettei taskuja voi varata itselleen. Hiekkapurkkia lapset selvästikin mielsivät maustepurkiksi, koska yksi lapsista oli valmiina kämmenet yhdessä. Yhdelle lapsista oli voimakkaasti jäänyt mieleen Intian norsu, koska hän toisti sen yhdessä välissä. Toiminta kesti noin kymmenen minuuttia.

Kuva 6: Kissan kuvalla varustettu tasku

4.7 Kuudes kerta

Toimintakerralla 7.5.2018 paikalla oli neljä lasta ja kaksi aikuista. Lapset kävivät istumaan Aistimaton ääreen ennen kuin kerkesin edes aloittamaan. Ensimmäisestä taskusta löytyi patonkia. Kaikki lapset ottivat palat patonkia ja söivät sen. Yksi lapsista totesi: ”herkkuleipää”. Osa lapsista olisi ottanut lisää. Jatkoimme seuraavalle taskulle. Osalla lapsilla oli vielä leipää syömättä. Toisesta taskusta löytyi kuva Ranskan ympäriajosta. Lapset katsoivat kuvaa. Ilmoitin lapsille, että nyt ajamme omia ilmapyöriä. Lapset siirtyivät makaamaan selälleen ja laitoin Paukkumaissi yhtyeen Jopo laulun päälle. Muutama lapsi pyöräili avustettuna omaa ilmapyörää. Kolmannesta taskusta löytyi Rivieran hiekkaa. Hiekkaa kosketeltiin purkista. Yksi lapsista laittoi hiekkaisen sormen suuhun. Toisenkin lapsi laittoi hiekkaa suuhun kiellosta huolimatta. Neljännestä taskusta löytyi kuva Ranskan lipusta. Kävin Ranskan lipun värit läpi. Yksi lapsista tunnisti punaisen ja sinisen värin.

Omat havainnot:

Lapset tulivat istumaan Aistimaton äärelle ja vaikuttivat innostuneilta. Patonkia sisältävä tasku valittiin harmillisesti ensimmäiseksi. Leipän syöminen kesti kauan ja päätin jatkaa toimintaa seuraavalle taskulle, vaikka leivän syönte oli vielä osalla kesken. Yksi lapsista nousi ylös hakeakseen lisää leipää. Leipä selvästikin maistui lapsista hyvältä ja he olisivat halunneet sitä lisää. ”Ilmapöyräily” ei tuntunut kiinnostavan leivän syönnin jälkeen ja osalla saattoikin vielä olla hieman leipää suussa. Rivieran hiekka ei maistunut hyvältä ja toinen lapsi teki perässä, koska vieressä oleva oli mennyt maistamaan hiekkaa. Lopuksi muutama lapsi olisi halunnut vielä kurkistaa muihin taskuihin.

Kuva 7: Taskujen sisältöä Ranskasta

5 Arviointi

Aistimatto toimintahetkistä pyrittiin muodostamaan arvioi ja sen kartoittamiseksi olin laatinut kyselylomakkeen päiväkodin henkilöstölle. Henkilöstön tekemästä arvioinnista sain kolme lomaketta takaisin ja yhden suullisen palautteen. Kahdeksan lasta osallistui toimintaan ja jokaisena päivänä oli paikalla erilainen kokoonpano. Ajallisesti arviointiin kului enemmän aikaa, mitä olin suunnitellut. Tässä kohtaa vuorohoidolle tyypilliset tekijät vaikuttivat, että arviointia varten pidettävää toimintaa en pystynyt järjestämään kahden viikon sisällä. Yhtenä arviointimenetelmänä toimi myös omat havainnointini. Toimintaa arviointiin, jotta saataisiin tietää kuinka paljon Aistimattoa pitää vielä kehittää ja täytyivätkö kehittämistyölleni asettamani tavoitteet?

Kyselylomakkeella pyrittiin selvittämään:

- Lasten mielipidettä Aistimatosta ja niistä toimintahetkestä, joita järjestettiin arviointia varten.
- Aistimaton sopivuudesta ikä- ja kehitystasolle.
- Oliko osallisuuden tunne vahvistunut Aistimaton käytön myötä koskien vuoden 2018 Aistiseikkailu-teemaa.
- Moniaistisentyöskentelyn vaikutuksia.

Kyselylomakkeen kysymyksiä hioin pitkään ja pohdin minkälaisista kysymyksistä saisi mahdollisimman paljon tietoa, silti osa kysymyksistä osoittautui liian vaikeiksi. Eteen tuli asioita, joita en osannut ottaa huomioon ennen toiminnan alkua. Muita käytännön haasteita oli osallistujamäärässä, sillä arviointiviikolla oli päiviä, jolloin lapsia ei ollut tarpeeksi paikalla. Tällöin minulla olisi ollut mahdollisuus pitää muiden ryhmien lapsille toimintaa, mutta huoltajien luvannuudessa toimintaa ei pystytty pitämään.

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kehittää vuorohoitoa käyville lapsille soveltuva työväline, jotta lapset pääsevät paremmin osallisiksi päiväkodin vuoden teemaan. Tavoitteena oli kehittää yksi- ja kaksivuotiaille soveltuva työväline huomioiden heidän ikä- ja kehitystason. Tärkeänä tekijänä oli myös tehdä lapsille mielekäs ja heitä inspiroiva oppimista edistävä työväline. Helppokäyttöisyys ja vähäiset alkuvalmistelut käyttäjälleen kuuluivat myös tavoitteisiin. Arvioinnin perusteella voitaisiin päätellä Aistimaton olleen sopiva yksi- ja kaksivuotiaille lapsille sovellettuna versiona. Taskunsuut oli jätettävä auki helpottamaan lasten suoriutumista. Tämän olin ottanut huomioon suunnitteluvaiheessa, enkä kokenut sitä ongelmaksi. Innokkuus ja mielenkiinto Aistimattoa kohtaan oli nähtävissä ja uskon lasten pitäneen toimintatuokiosta. Edellisiltä toimintakerroilta lasten mieleen oli jäänyt asioita, joten pieniä viitteitä oppimisen osalta voisi olla havaittavissa. Aistimattoa oli helppo käyttää ja lapsetkin oppivat sen toiminnan struktuurin nopeasti. Käyttäjää ei kuitenkaan täysin vapautunut alkuvalmistelujen tekemiseltä ja jatkoa ajatellen tämä osuus olikin kaikista työläin vaihe.

5.1 Toiminta osuuden arviointi

Toimintahetkiä järjestettiin, jotta voitaisiin saada selvyyttä Aistimaton toimivuudesta ja kehittämistyön onnistumisesta. Yhtenä tärkeänä tavoitteena oli Aistimaton sopivuus ikä- ja kehitystasolle. Uskoin tämän tavoitteen täyttämisen olleen kaikista haastavin osuus, sillä itsensä

asettaminen pienen lapsen asemaan on vaikeaa. Toiminnan tuli tarjota sopivasti haasteita lapsille. Toiminta ei myöskään saanut olla liian helppoa eikä liian vaikeata lapsille. Lasten mielenkiinto piti myös saada jollain keinoin herätettyä toimintaa kohtaan.

Lapset olivat suurimmaksi osaksi hyvin läsnä Aistimattotuokioissa ja oppivat yllättävän nopeasti toiminnan struktuurin. Lapsella on kyky intensiiviseen läsnäoloon ja heillä on herkät sekä avoimet aistit. (Rusanen ym. 2014, 28-29). Tämä välittyi lasten kanssa vietetyistä toimintahetkistä. Lasten kommunikointi eleiden, äänteiden, muutamien sanojen ja tekemisen kautta oli mielestäni riittävää, jotta pystyi havainnoimaan heidän mielipiteensä Aistimaton toimintahetkistä. Toimintaan osallistuneiden lasten ikä ei sallinut mielipiteen kartoittamista pelkätään kysymällä haastattelun muodossa. Haasteena toiminnassa koin kuitenkin oman havainnoinnin ohjauksen ohessa. Itsessään ohjaus ei ollut vaikeaa. Ohjaajalta vaaditaan syvää läsnäoloa, jotta pystyy tulkitsemaan myös samalla osallistujien nonverbaalista viestintää. Kun on hetkessä mukana hyvin tiiviisti, voi jälkikäteen tuntua hankalalta muistella niitä yksityiskohtia ja vivahteita, jotka juuri hetki sitten on nähnyt selvästi. Olisin varmasti saanut enemmän havainnoinnista irti, jos olisin voinut pelkätään keskittyä tekemään havaintoja tuokioiden aikana tai jos toimintaa olisi arvoitu muilla välineillä esimerkiksi kuvaamalla, jolloin olisin voinut palata uudelleen tilanteisiin.

5.1.1 Oma arvio toimintahetkistä

Tavoitteenani oli tehdä työväline, joka huomio lasten ikä- ja kehitystason. Mielestäni Aistimattosta pystyi soveltamaan ikätasolle sopivan jättämällä taskunsuut auki. Toiminnan struktuuri oli lapsille yksinkertainen ja helposti omaksuttava. Ryhmässä oli aina vähintään yksi lapsi, jolla oli vaikeuksia pysyä paikallaan ja odottaa omaa vuoroaan. Onneksi toimintahetkissä oli mukana aina toinen aikuinen, joka pystyi rauhoittamaan tilanteen ottamalla levottoman lapsen syliin. Taskut selvästi kiinnostivat lapsia ja kaikki olivat halukkaita käymään taskulla omalla vuorollaan. Myös toiminnan päätyttyä lapsia jäi vaivaamaan avaamatta jääneet taskut. Lapsia ei myöskään tarvinnut houkutella toimintaan, vaan he hakeutuivat istuinalusilleen heti, kun huomasivat toiminnan valmistelut alkaneen. Lasten innokkuus toimintahetkiä kohtaan oli nähtävissä muutaman kerran jälkeen. Kertoiko lasten innokkuus toimintaa kohtaan heidän motivaatiosta ja luontaisesta tarpeesta saada sensorisen integraation kokemuksia? (Stock Kranowitc 2015, 66-72). Uskon että lapset eivät olisi asettuneet aloilleen ja pysyneet paikallaan niin hyvin, jos toiminta ei olisi ollut heidän mielestään kiinnostavaa. Uskon myös toimintaan sisältyneen jännityksen ja taskujen yllätettävyyden lisänneen lasten mielenkiintoa Aistimattoa kohtaan. Kokemukseni ja havaintoni mukaan työvälineelle asettamani tavoite tehdä lapsille mielekäs ja heitä inspiroiva oppimista edistävä työväline toteutui.

Muutama lapsi muisti asioita edelliseltä kerralta, joten tästä voisi päätellä, että he olivat myös oppineet jotain toiminnasta. Voin myös pohtia, autoiko muistamista toiminnan moniaistisuus? Lapsilla tuntui olevan suosikkina makuaistiin liittyvät taskun sisällöt. Yksi lapsista kieläytyi haistamasta ja maistamasta mausteita. Tällöin hän pystyi hallitsemaan omaa kaukoai-astiaan kääntämällä pään pois hajun ja maun ääreltä. (Stock Kranowitz 2015, 63-66). Makuaistiin liittyvät taskun sisällöt kuten croisantit ja naanleipä olivat lasten mieleen. Haittana oli, että joidenkin lasten nälkä kasvoi syödessä ja syötävää olisi tahdottu lisää. Se myös häiritsi muiden lasten omaa taskulla käyntivuoroa. Mausteiden kohdalla lapset oppivat nopeasti tekemään omista käsistä kulhon, johon maustetta pystyi kaatamaan.

Yllätyksekseni lapset katsoivat kaikkia kuvia hyvin intensiivisesti ja usein katsomisen jälkeen joku lapsista halusi rypistää kuvan. Näin omatoimisesti lapset ottivat myös tuntoaistinsa mukaan kuvan tutkimiseen. Kuvakirjoja katsoessaan pienet lapset saattavat olla hyvinkin intensiivisesti katselukirjojensa äärellä ja samalla maistella pahvista kantta. Kuvista esitettiin myös kysymyksiä ja lapset näkivät kuvissa asioita, jotka olivat heille tuttua omasta elämästään. Ainoastaan yksi eläinpehmolelu ei herättänyt lapsissa mitään mielenkiintoa, vaan se kierrätettiin hyvin nopeasti kaverille. Pehmolelu oli ilmeisesti liian tuttu jo entuudestaan, ettei se herättänyt heille mitään tuntemuksia. Alle kolmivuotiaille kaikki aistit ovat vahvasti mukana kaikessa toiminnassa kokonaisvaltaisesti. Erityisesti näkö- ja tuntoaistimusten avulla lapsi tekee äärimmäisen yksityiskohtaisia havaintoja ympäröivästä maailmastaan. (Rusanen ym. 2014, 46-47.)

Yhdenkään toimintahetken jälkeen en kokenut totaalista epäonnistumista ohjauksesta tai ajatellut jonkin asian menneen huonosti. Tietysti oli hetkiä, jolloin ajattelin, että pitikin juuri tämä taskun tulla ensimmäisenä valituksi, mutta Aistimaton kuuluukin olla yllätyksellinen niin lapsille kuin ohjaajalleen. Syötävä taskun sisältö, kuten patonki Ranskan viikoilla laittoi miettimään vaihtoehtoa, jossa taskuun laitettaisiinkin vain kuva syötävästä ja vasta lopuksi olisi tarjottu maistiaiset, mutta luovuin ainakin toistaiseksi ideasta. Ajattelin sen häiritsevän toiminnan struktuuria olemalla epäjohdonmukainen, sillä kaikkia muita taskun sisältöihin pääsee käsiksi saman tien.

5.1.2 Ulkopuolinen arviointi

Arviointiin osallistuneet kollegat arvioivat Aistimaton kiinnostavan lapsia. Erityisesti mainittiin kurkistamiseen liittyvä jännitys, mielenkiinnon osoittaminen ja lapsista huokunut innokkuus. Yhdessä palautteessa mainittiin Aistimaton sopivan paremmin isommille lapsille, muttei myöskään mainittu toiminnan olevan epäsopivaa pienille lapsille. Makuaistiin liittyneet intialaiset mausteiden maistelu todettiin hyväksi asiaksi. Oman vuoron odotus todettiin olleen haastavaa. Arviointiin osallistuneet kollegat arvioivat toiminnan olevan sopiva kohderyhmälle sekä

käyvän hyvin muillekin ikäluokille. Yhdessä palautteessa todettiin, että pienille oli hyvin suunniteltu helppoja, pieniä juttuja. Taskuja kuvailtiin kivoiksi, kun niissä oli jokaisessa erilainen tapa avata.

Kollegoiden palautelomakkeen kysymyksistä osallisuutta koskevaan kysymykseen osoittautui vaikeaksi. Olisin voinut avata kysymyksessä osallisuuden käsitettä, jolloin olisin voinut saada kysymykseen myös vastauksiakin. Osallisuus on yksilön kokema tunne, jota ei voi tuottaa rakenteeksi ulkopuolelta. Osallisuuden tunne kehittyy toiminnassa. (Talentia 2017, 16.) En ottanut myöskään huomioon, että henkilöstö jotka, osallistuivat toimintaan arvioijan roolissa, vaihtuivat päivittäin, joten yhden tai kahden kokemuksen pohjalta on vaikea vielä kokea sekä tuntea vahvaa osallisuutta. Aistiseikkailu jatkuu päiväkodissa vuoden loppuun asti, joten toiminnan vaikutuksista olisi helpompi arvioida silloin.

Kyselylomakkeessa kysyttiin havaintoja moniaistisen työskentelyn vaikutuksista. Sain yhden vastauksen, jossa todettiin lasten maisteleavan helpommin ja olevan kiinnostuneita Aistimaton sisällöstä. Tämän kysymyksen koin itse haastavaksi arvioida näin lyhyellä ajalla. Myös tyhjät vastaukset voidaan tulkita, johtuvan liian lyhyestä arviointiajasta, jotta pystyttäisiin tehdä suuria päätelmiä moniaistisen työskentelyn vaikutuksista.

5.2 Arvio tuotteesta eli Aistimatosta

Aistimaton visuaalinen puoli vaikutti lapsiin positiivisella tavalla. He osoittivat kiinnostusta Aistimattoa kohtaan sen ensimmäisestä käyttökerrasta lähtien. Hahmot, muodot, värit, maut ja koostumukset ovat lapsen mielenkiinnon ja tekemisen kohteena, kun kiinnostus aistihavaintoihin herää lapsella. (Hyes & Höynälänmaa 1985, 44-45). Napit, nauhat ja nepparit olivat liian haastavia avattavia arviointiin osallistuneelle kohderyhmälle. Tarrataskusta osa lapsista suoriutui. Jätin taskut kolmannella toimintakerralla auki, koska totesin niiden olevan liian haastavia avattaviksi. Tarkoituksena ei ollut aiheuttaa harmia ja pahaa mieltä, vaan että kaikki saavat onnistumisen tunteen taskulla käymisestä. Toimintakertojen jälkeen lapset olisivat halunneet vielä kurkistella taskuihin vapaasti ilman ohjausta, mutta tähän en kuitenkaan ryhtynyt, sillä ajattelin sen haittaavan myöhempiä toimintakertoja. Joillekin lapsille oman vuoron odottaminen oli muutenkin haastavaa ja pelkäsin taskujen vapaan tarkastelun sotkevan jo opeteltua toimintaan sisältyntä struktuuria. Toimintakerroilla Aistimattoa pidettiin lattialla, koska päiväkotiryhmän tiloissa ei ollut tarvittavaa seinätalaa. Taskunsuun hahmottaminen oli joillekin lapsille hankalaa ja luulen että se olisi voinut olla helpompaa, jos Aistimatto olisi ollut ripustettuna seinälle. Myös taskujen syvyys olisi voinut olla pienempi, koska pienten lasten kädet upposivat taskuihin kynnärpäätä myöten ja välillä taskun sisältöä oli hankala löytää. Siirryttyämme seikkailussa Ranskaan yksi lapsista valitsi ennakkoon itselleen kis-

sataskun, jossa olin pitänyt aiemmin iPadiä. Samaa esinettä on hyvä välillä vaihdella eri taskuihin, ettei taskun sisältö olisi arvattavissa. Näin yllätyksellisyys säilyy toiminnassa. Aistimaton taskuihin laitettavaa esineistöä on jatkossa hyvä alkaa ajoissa haalimaan, sillä Ranskan kohdalla haasteeksi koin, etten aluksi löytänyt tarpeeksi mielenkiintoista materiaalia. Pelkäsin että esineistöä tulee liian visuaalinen.

Lapset löysivät Aistimaton materiaaleista usein jotain mikä muistutti heitä heidän omasta elämästään kuten Taj Mahalin kutsuminen muumitaloksi. Merkittävää minusta oli huomata, miten hyvin yksi- ja kaksivuotiaat osaavat olla mukana ohjatussa toiminnassa. Toki keskittymisessä ja ohjeiden ymmärtämisessä on vielä harjaannuttamista, mutta lasten aito kiinnostus tulevaa toimintaa kohtaan näkyy heidän toiminnassaan. Itse näen tässä ilmiössä hyviä piirteitä miettien tulevaisuudessa tarvittavia kouluvalmiuksia.

Olen tyytyväinen Aistimaton kautta tekemääni kehittämistyöhön. Koen Aistimaton olevan onnistunut kokonaisuudessaan. Toiminnassa mukana ollut Aistimatto oli prototyyppi, joten on luonnollista, että siinä on vielä yksityiskohdissa kehitettävää. Haasteena pidin Aistimaton suunnitteluvaiheessa luoda pienille lapsille sopiva työväline, koska silloin joutuu todellakin menemään kohderyhmän tasolle ja miettimään, mikä voisi toimia juuri tälle ikä- ja kehitystasolle. Aistimatto on suunniteltu ja toteutettu lapsia varten ja ajamaan heidän etuaan. Pientä hiontaa yksityiskohtiin on tarkoitus tehdä jatkossa, jotta toiminnasta tulee vielä sujuvampaa.

5.2.1 Käytettävyys

Pienten lasten kuvataidekasvatuksessa painotetaan toimintaan, joka on kokeellista, prosessinomaista ja aisteihin perustuvaa. Myös toiminnallisuutta korostetaan alle kolmevuotiaiden kanssa tehtävässä toiminnassa. (Rusanen ym. 2014, 46-47.) Tämä sai minut pohtimaan, onko istuinalusilla oman vuoron odottaminen liian paljon vaadittu? Toki jokainen pääsee laulamaan ja soittamaan kehosoitinta jokaisen vuorolla, mutta sisältääkö se riittävästi toiminnallisuutta yksi- ja kaksivuotiaille lapsille? Tämän perusteella lisäsin Ranskan ympäriajoa kuvaavaan kuvaan liikesarjan ja musiikin. Vaikka kuva kohdistuukin suoranaisesti näköaistiin, miksei siihen voisi lisätä muita aisteja, kuten liike- ja kuuloaistit tässä tapauksessa. Aistimaton kehittämistä tapahtui toiminnan ajanakin.

Kun materiaalit Aistimaton taskuihin oli saatu haalittua, Aistimatto oli valmiina käytettäväksi. Ainoastaan syötävät herkut, kuten patonki ja naanleipä vaativat suunnitelmallisuutta, sillä ne oli ostettava toimintaa varten ja huonon säilyvyytensä vuoksi käytettävä samana päivänä. Muuten Aistimaton toiminta oli helppo aloittaa sopivan hetken löydyttyä lasten päivästä. Lapset olivat kovin innoissaan aina nähdessään Aistimaton ja alkuvalmistelujen tekemisen. Yhtenä kertana Aistimaton ollessa vielä pöydän päällä odottamassa, lapset hakeutuivat pöydän

ääressä oleville tuoleille istumaan ja olivat valmiina toimintahetkeen, vaikka toiminta oli aina pidetty lattiatasolla. Tämä kertoi heidän innostuksestaan toimintaa kohtaan. Myös istuinalukset toimivat lapsille eräänlaisena merkinä alkavasta toiminnasta. Arviointiin osallistuneille lapsille istuinalukset olivat ennestään tuttuja muista ohjatuista toiminnasta, joten istuinalusten merkitystä he eivät oppineet Aistimatto toimintahetkistä.

Pohdin myös lasten osallisuutta Aistimattotoiminnan aikana, koska ohjaaja hallinnoi taskuilla käyntivuoroja ja toiminta kulki tietyssä suunnitellussa kaavassa. Omia valintoja lapsi pääsi tekemään taskun valinnassa. Lapsi sai myös itse valita, miten hän tutkii taskun sisältöä tai haluaako hän ottaa sitä tutkittavakseen laisinkaan. Ryhmän yhteinen toiminta, tasa-arvo sekä vuorovaikutus nähdään ryhmätöiminnan osallisuutena koskien kaikkia ryhmän jäseniä niin aikuisia kuin lapsiakin. (Hyyrynen 2015, 63). On syytä muistaa, että Aistimatto sai alkunsa yhden lapsen kiinnostuksesta taskuja kohtaan.

5.2.2 Sovellettavuus teemaan

Päiväkodin vuoden teeman Aistiseikkailu maailman ympäri liittyy vahvasti monikulttuurisuus. Teemana aihe oli valtavan suuri ja tarkoituksenakaan ei ollut käydä koko maailman kartastoa läpi vuodessa, vaan saada alkuun pintaraapaisu monikulttuurisuudesta. Aistien kautta oli helppo lähteä käsittelemään tätä aihetta. Aistiseikkailu vierailen uusissa maissa ja kulttuureissa sujui mutkattomasti Aistimattoa käyttäen, vaikka yksi- ja kaksivuotiaiden kanssa aiheeseen ei kovin syvälle vielä päästäkään. Aistimatto soveltui mielestäni hyvin päiväkodin teemaan tutustua uusiin maihin ja kulttuureihin.

Toivon että lapsille olisi moniaistisen toiminnan aikana jäänyt siitä kokonaisuudesta jokin yksittäinen muistijälki, joka yhdistäisi taskuista löytyneitä asioita yhteen kuuluvaksi kokonaisuudeksi eli aistien kautta tehtäväksi havainnoksi. Jotkut lapsista muistivat edellisiltä kerroilta asioita, kuten norsun, vaikka norsua ei ollut vielä esiintynyt missään muodossa sen kertaisen toiminnan aikana. Voidaanko tästä, päätellä että lapsi osasi yhdistää norsun tähän kokonaisuuteen vai oliko se sattumaa hänen sanoessaan norsu ja kuinka paljon auttaa muistamista, että kaikki aistikanavat käytiin toiminnan aikana läpi? Aistiseikkailu jatkuu päiväkodissa vuoden loppuun asti, joten toiminnan vaikutuksia olisi helpompi arvioida silloin, kun havaintoja olisi enemmän kerättynä.

Näen Aistimaton toimivan hyvin erilaisten kohderyhmien kanssa. Varhaiskasvatuksessa Aistimatto käy hyvin aistityöskentelyyn, erilaisten teemojen käsittelyyn, joulukalenterina ja jonkin taidemuodon virittäytymisvälineenä. Ikääntyneille käy kaikki edelle mainitut toiminnat, mutta myös muisteluhetken työvälineenä, jolloin Aistimatosta löytyneestä asiasta voisi löytäjä kertoa muiston tai ensimmäisen mieleen tulleen asian. Näen että päihde- ja mielenterveyskuntoutujien kanssa Aistimatto voisi toimia uuden aloittavan ryhmän jäänrikkojana taitavan ohjaajan työvälineenä. Nuorten kanssa Aistimatto toimisi moneen toimintaan, mutta

myös jonkin projektityön tehtävien jakajana, jolloin nuoret haastetaan toimimaan oman mukavuus alueen ulkopuolella saamalla taskusta tehtävän, joka ei olekaan omalla vahvuusalueella.

6 Eettisyys

Opinnäytetyöni eettinen pohdinta alkoi jo työn alkuvaiheessa, koska työympäristön kuvaamisessa oli hyvin rajalliset puitteet. Vuorohoito toteuttavia päiväkotia on kunnissa ja kaupungeissa harvakseltaan, joten jouduin kertomaan opinnäytetyön työelämäkohteesta nimellä eräs Uudellamaalla sijaitseva vuoropäiväkoti. Jouduin myös jättämään pois yksityiskohtia vuoropäiväkodin toiminnasta, jotta kohde ei olisi yksilöitävissä. Opinnäytetyössä ei ole materiaalia, josta pystyttäisiin yksilöimään arviointiin osallistuneita lapsia, työyhteisöä eikä työelämäkohdetta. Työntekijää sitoo myös salassapito velvollisuus. Arviointiviikolla toimintaan osallistuneiden lasten huoltajilta on pyydetty lupa toimintaan osallistumisesta kirjallisesti. Minulla olisi ollut mahdollisuus arviointiviikoilla pitää aistimatto toimintahetkeä myös muillekin päiväkodissa hoidossa oleville lapsille, mutta lupa-asian vuoksi en voinut suorittaa toimintaa heille. Aistimatto toimintatuokioon osallistuminen on ollut lapsille ja asiantuntijoille vapaaehtoista. Toiminnassa jokaisella on ollut oikeus ilmaista tunteitaan niin positiivisia kuin negatiivisia. Heillä on myös oikeus kieltäytyä halutessaan jostain toimintaan sisältyneestä osa-alueesta. Lasten ikä- ja kehitystaso on huomioitu toiminnan aikana. Lapsia on tuettu ja autettu tarpeen mukaan. Lasten osallisuutta on edistetty yhdenvertaisella ja tasa-arvoisella toiminnalla. Jokaiselle lapselle on annettu mahdollisuus osallistua toimintaan haluamallaan tavallaan kuitenkin toimimalla Aistimattotuokion struktuurin puitteissa ja muita osallistujia kunnioittaen. Lapsilla on ollut oikeus ilmaista itseään toiminnan aikana käyttäen omia ilmaisunkeinoja. Työelämäkohteessa arviointiviikkojen aikana toimintakertoja jäi välistä, koska henkilöstöresurssit ja voimavarat olivat priorisoitava toisella tavalla. (Talentia 2017, 7.)

7 Pohdinta

Päiväkodin yhteisen teeman Aistiseikkailu maailman ympäri sisältöön kuului tutustua uusiin maihin ja vieraisiin kulttuureihin. Vanhemmat lapset voivat jo ymmärtää Ranskan ja Intian konkreettisina maina, joihin voidaan liittää tiettyjä asioita ja ilmiöitä. Uskon että, arviointiin osallistuneet yksi- ja kaksivuotiaat lapset kokevat Intian ja Ranskan vielä abstraktina asiana. Etsin tarkoituksella taskuihin esineistöä maiden stereotyyppisistä piirteistä, jotta kontrasti Suomeen olisi pienille lapsille helpommin havaittavissa. Tämä kuitenkin koetaan eksoottisuuden korostamisella jättäen opetuksen pirstaleiksi. Kulttuurierojen painottaminen nähdään kuitenkin osoittavan suvaitsevaisuutta ja avoimuutta etnistä vähemmistöä kohtaan. (Hujala & Turja 2016, 242-246.) Yksi- ja kaksivuotiaiden kohdalla en näe haittana, vaikka maiden eksoottisuutta korostettiin. Kyseessä oli kuitenkin vielä hyvin pienet lapset ja suvaitsevaisuuden sekä avoimuuden osoittaminen ovat tärkeitä asioita.

Osallisuus osoittautui haastavaksi arvioida näin lyhyellä ajalla. Koen kuitenkin itse, että päiväkotiryhmä pääsi hyödyntämällä Aistimattoa osalliseksi päiväkodin yhteiseen teemaan. Toimintaa toteutettiin yksi- ja kaksivuotiaille sopivalla tavalla. Osallisuus on yksilöllinen kokemus, jota ulkopuolinen ei voi määritellä. Osallistumisella voidaan edistää osallisuuden kokemusta. (Leemann & Kuusio & Hämäläinen 2015,5-6.) Itse koin, että osallistuminen lisäsi osallisuutta. Voin kertoa kysyttäessä, miten toteutitte Aistiseikkailun tutustuen uusiin maihin ja kulttuureihin, että hyödynsimme Aistimattoa. Tämä sai ainakin minut tuntemaan osalliseksi päiväkodin yhteisessä teemassa. Toimintakulttuuri, joka edistää osallisuutta ei siirry automaattisesti työyhteisön toimintatavaksi. Toteutuakseen pedagoginen toiminta vaatii suunnittelua, arviointia ja kehittämistä. (Fonsén, Heikka, Hjelt, Eskelinen & Riekkola 2018, 183.) Aistimatton taakse kätkeytyi suunnittelua, valmistamista, toteuttamista, kehittämistä ja arviointia. Osallisuuden saavuttamiseksi on ainakin tehty paljon toteutuakseen. Osallisuus on kuitenkin jokaisen henkilökohtainen kokemus ja vuoropäiväkodissa, joka toimii monessa eri vuorossa asettaa omat haasteensa pidempiaikaisille projekteille, teemoille ja toteutuksille, jotta yhteisöllisyys ja osallisuus toteutuvat jokaisen kohdalla.

Aistimatto toimintatuokiot voisi opettaa lapsia paremmin sekä hiukan syvällisemmin haastelemaan asioita, katsomaan tarkemmin, kuuntelemaan herkemmin ja maistamaan rohkeammin. Tällöin he hahmottaisivat ympärillä olevaa ympäristöä ja heistä kehittyisi tarkkoja havainnoijia, kuten Montessori-pedagogiikassa uskotaan. Kokonaisvaltaiseen oppimiseen käytetään kaikkia aisteja. (Saarinen 2016,18-19). Toivon aistien tukemisen tulevaisuudessa edesauttavan lapsia myös oppimisessa, että he osaisivat luovasti käyttää aistejaan uusiin asioihin ja ilmiöihin tutustuessaan. Arvioinnissa ei keskitytty suoranaisesti selvittämään oppimisen mahdollisuutta, mutta ilokseni huomasin myös havainnoinnissani sellaista tapahtuvan joidenkin lasten osalta. Myös oman vuoron odottaminen ja keskittyminen ovat asioita, joita Aistimatto toimin-

tatuokioiden aikana joutuu harjoittelemaan pakostakin. Nämä ovat tärkeitä taitoja ja parantavat kouluvalmiuksia. Oma aiempi kokemukseni päiväkotikäisten lasten kanssa tehtävästä ohjaustyöstä on ollut avuksi Aistimaton kehittämisessä, koska yksinkertaisuuden säilyttäminen on pysynyt mielessäni koko kehittämisprosessin ajan. Lasten kehitys- ja ikätasoa ei pidä unohtaa, muuten toiminnasta tulee aikuisten itsensä tekemää toimintaa, jossa lasten mahdollisuus itse tekemiseen kaatuu liian haastavan tehtävän edessä. Aistimatto toiminnan aikana havainnoissa huomasin lasten käyttävän aistejaan paljon monipuolisemmin, mitä yhden taskun sisällön olin ajatellut sisältävän. Tämä näkyi esimerkiksi kuvakorttien rypistämällä katsomisen päätteeksi. Aikuinen voi tulkita lapsen tarpeen rypistää kortti helposti vahingonteoksi, vaikka taustalla saattaa ollakin lapsen tarve tutkia asiaa usean eri aistin kautta. Osa kuvakorteista olikin vähän huonossa kunnossa toiminnan päätteeksi. Toiminnan aikana rypistämistä rajoitettiin sen verran, että seuraava kuvan katsoja pystyi myös nauttimaan kuvan katsomisesta.

Aistimatto oli mukana myös päiväkodin järjestämässä kevätjuhlassa. Juhlassa oli aiheena matkamessut aistiseikkailun hengessä. Ryhmissä oli omat toimintapisteet, joita perheet saivat omaan tahtiin suorittaa. Aistimaton taskut tulivat hyötykäyttöön ja samalla toimintaa tuli esitellyä perheille. Aistimatto jatkaa aistiseikkailun työvälineenä ainakin vuoden loppuun saakka ja jää nähtäväksi mihin kaikkiin seikkailuihin Aistimaton kanssa vielä päädytään.

Lähteet

Painetut

Alhanen, K. 2016. Dialogi demokratiassa. Tallinna: Gaudeamus Helsinki University Press.

Ayres, A.J. 2015. Aistimusten aallokossa. Sensorisen integraation häiriö ja terapia. Tapola, L. 2.painos PS-kustannus. Vantaa: Hansaprint

Järvinen, K. & Mikkola, P.2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Pedatieto.

Koivula, M. & Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) 2017. Valloittava varhaiskasvatus: oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino.

Carter, R. 2016. Aivot. Niemi, M. Readme.fi. Kiina: Leo Paper Product.

Fonsén, E., Heikka, J., Hjelt, H., Eskelinen, M., Riekkola, A., Kangas, J. & Heikka, J. (toim.) 2018. Osallisuuden pedagogiikka varhaiskasvatuksessa 2 -Suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen. Suomen varhaiskasvatus ry. Helsinki: Kopio Niini.

Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Helsinki: Tammi.

Hayes, M. & Höynälänmaa, K. 1985. Montessori-pedagogiikka. Keuruu: Otava.

Hotari, K. & Oranen, M. & Pösö, T. & Bardy, M. (toim.) 2009. Lastensuojelun ytimissä. 4. painos. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Hujala, E. & Turja, L. 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. PS-kustannus. Juva: Bookwell.

Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A.L. (toim.)2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Helsinki: Yliopistopaino.

Rusanen, S. 2007. Taidekasvattajaksi varhaiskasvatukseen. Taideteollisen korkeakoulun julkaisusarja. 2. painos. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino.

Rusanen, S., Kuusela, M., Rintakorpi, K. & Torkki, K.2014. Musta tuntuu punaiselta. Kuvataiteellinen toiminta varhaisiässä. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja.

Saarinen, S. 2014. Aistiseikkailu. Elämyksiä ja toimintaa koko vuodeksi. PS-kustannus. Porvoo: Bookwell Oy.

Saarinen, S. 2016. Aistiseikkailu 2 Matka maailman ympäri alkaa. PS-kustannus. Porvoo: Bookwell Oy.

Stock & Kranowitz, C. 2015. Tahatonta tohellusta. Sensorisen integraation häiriö lapsen arkielämässä. Tapola, L. 4. painos. PS-kustannus. Juva: Bookwell Oy.

Sähköiset

Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Kuusisto, A. 2009. HOMMA HANSKASSA! Päiväkodin monimuotoisuus rikkautena. <https://tuhat.helsinki.fi/portal/files/80176304/Homma_hanskassa_Finnish_language_guidebook_for_staff> Viitattu 3.5.2018.

Hyyrynen, T. & Pusa, T. (toim.) 2014. Kohtaamistaide käsikirja ohjaajille. Lapsen arvostava kohtaaminen. 2014. Laurea Julkaisut <<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/114764/Laurea%20julkaisut%2022.pdf?sequence=1&isAllowed=>> Viitattu 20.5.2018.

Labat, H., Ecalle, J., Baldy, R. & Magnan, A. 2014. Elsevier 29. How can low-skilled 5-year-old children benefit from multisensory training on the acquisition of the alphabetic principle? 8. <<https://www-sciencedirect-com.nelli.laurea.fi/>> Viitattu 15.5.2018.

Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R.-M. (2015). Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Sosiaalinen_Osallisuus.pdf/4bc56a65-8eb2-41c3-87b8-0cd963a2c600> Viitattu 12.6.2018.

Talentia. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Punamusta Oy. <<http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>> Viitattu 27.4.2018.

Oph.2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy, Tampere. <https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf> Viitattu 7.6.2018.

Perheet 24/7 -tutkimuksen raportti. 2013. Jyväskylän yliopisto, JAMK, THL. 6. <https://www.jamk.fi/globalassets/tutkimus-ja-kehitys--research-and-development/tki-projektien-lohkot-ja-tiedostot/perheet-24_7/41266_perheet_24-7_raportti.pdf> Viitattu 18.5.2018.

Perheet 24/7 -tutkimuksen raportti työntekijäkyselystä. 2013. Jyväskylän yliopisto, JAMK, THL. 6. <https://www.jamk.fi/globalassets/tutkimus-ja-kehitys--research-and-development/tki-projektien-lohkot-ja-tiedostot/perheet-24_7/41266_perheet_24-7_raportti.pdf> Viitattu 24.5.2018.

Kuviot

Kuvio 1: Aistimatto	17.
Kuvio 2: Tasku vetoketjulla	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
Kuvio 3: Taskujn sisältöä	20.
Kuvio 4: Tasku napeilla	21.
Kuvio 5: Mausteita	23.
Kuvio 6: Kissan kuvalla varustettu tasku.....	24.
Kuvio 7: Taskujen sisältöä Ranskasta.....	25.

Liitteet

Liite 1: Ensimmäinen liite	39
----------------------------------	----

Liite 1: Ensimmäinen liite

Kyselylomake

Kuinka monta kertaa olet ollut mukana aistimatto-tuokiassa? _____krt.
Onko lapset mielestäsi kiinnostuneita aistimatosta ja miten se näkyy heistä?

Onko Aistimatto mielestäsi helppokäyttöinen ja ikätasolle (1-2v.) sopiva? Jos vastasit ei, minkälaisia muutoksia tekisit?

Koetko ryhmän työntekijänä osallisuuden tunteen vahvistuneen Aistimaton käytön myötä koskien päiväkodin Aistiseikkailu-teemaa?

Oletko huomannut moniaistisen työskentelyn vaikuttaneen jotenkin lapsiin? Minkälaisia havaintoja olet tehnyt?

Koetko aistimatosta olleen hyötyä lapsille ja ryhmälle?
Sana vapaa
